

PERSOONLIJK RAPPORT - OCEAN PERSONALITY INDEX VK

Naam H. de Mon	Afnamedatum 12 februari 2010	
Opleidingsniveau HBO	Geboortedatum 08-07-1980	Geslacht m
Normtabel Mannen Algemene Bevolking Nederland		

OCEAN - BIG FIVE DIMENSIES

The Big Five is een persoonlijkheidsmodel dat slaat op de vijf karaktertrekken die het onderscheidt. De Big Five theorie is algemeen geaccepteerd als het belangrijkste persoonlijkheidsmodel in zijn soort en berust op uitvoerig wetenschappelijk onderzoek. Dit onderzoek toont onder andere aan dat het model cultuuroverstijgend is. Het model geldt dus ook voor andere culturen dan de onze. The Big Five is een theoretisch neutraal model, gebaseerd op het voorkomen van persoonsbeschrijvende termen in de natuurlijke taal. In dit model worden individuele verschillen gegroepeerd in vijf onafhankelijke factoren, te weten extraversie, aanpassen (vriendelijkheid), openstaan (voor nieuwe dingen), consciëntieusheid (ordelijkheid), neuroticisme (emotionele (in) stabiliteit). De laatste twee eigenschappen worden als meest bepalend gezien voor het functioneren in een werksituatie. Het model wordt vooral gebruikt in de praktijk van werving en selectie. Met behulp van het model is het mogelijk in te schatten of iemand de vereiste persoonskenmerken voor een bepaalde functie in voldoende mate bezit.

Uit onderzoek blijkt dat persoonskenmerken vrij stabiel zijn. Iemand die bijvoorbeeld zeer hoog scoort op extraversie en dus graag in een groep verkeert, zal niet snel veranderen in een persoon die graag helemaal zelfstandig aan een taak werkt. Verder blijkt uit dit onderzoek dat de meeste persoonskenmerken al vrij vroeg in het leven bepaald zijn. Ieder van ons is dus al vrij jong gevormd. Ook toont dit onderzoek aan dat de meesten van ons tussen het twintigste en het dertigste levensjaar wel wat veranderen in onze scores op de Big Five. En wel op de volgende manier: Gemiddeld worden wij altruïstischer en passen ons beter aan, worden wij consciëntieuzer en groeien wij in emotionele stabiliteit. Gemiddeld worden wij introverter, minder origineel en minder open. Natuurlijk geldt dit niet voor iedereen. Samengevat is de conclusie dus dat persoonskenmerken vrij sterk verankerd zijn en al vroeg in ons leven zijn vastgelegd. Is het verandering dan helemaal uitgesloten? Het antwoord op deze vraag luidt ontkennend. Veranderen kan binnen bepaalde grenzen, maar het kost wel de nodige tijd en inspanning. Soms is het gat tussen de vereiste persoonskenmerken en wat de de persoon in kwestie in huis heeft gewoon te groot. Dan is het toch echt nodig te denken aan een verandering van taakstelling, een wisseling van functie of outplacement.

De meeste menselijke persoonlijkheidstrekken kunnen worden gedistilleerd tot vijf brede dimensies van persoonlijkheid, onafhankelijk van taal of cultuur. Vijf robuuste kenmerken die in sterke mate onafhankelijk zijn van elkaar en die tezamen een vrij goed beeld geven van iemands persoonlijkheid. De OCEAN positioneert de persoon op 5 brede persoonlijkheidstrekken en biedt bijgevolg een veelomvattende beschrijving van de eigenschappen van de persoon. Menselijke eigenschappen zoals lichaamslengte, maar ook persoonlijkheidseigenschappen, zijn continu verdeeld, met relatief weinig mensen met extreme lage scores op een eigenschap en relatief weinig mensen met hoge scores; de meeste mensen situeren zich ergens in het midden van de distributie. De OCEAN respecteert dit gegeven en splitst de distributie niet typologisch op (zoals wel bij bijvoorbeeld een test als de MBTI: ofwel ben je introvert ofwel extravert), maar geeft een score van 1 tot 9 op de bipolaire dimensie (bijvoorbeeld introversie - extraversie) De meeste mensen scoren in het midden van de dimensies (stanines 4-5-6), daar waar een normale verdeling is. De unieke combinatie van de scores op de vijf basisfactoren van persoonlijkheid maken iemand tot een "personality".

De antwoorden die gegeven zijn door de kandidaat op de stellingen geven inzicht in zijn/haar gedachten, gevoelens, waarden en doelen om een beschrijving van de persoonlijkheid te geven. Het meet verschillen in persoonlijkheidstrekken, het is dus geen intelligentietest. De rapportage op de vijf bekende persoonlijkheidskenmerken geeft inzicht in wat de persoon uniek maakt in hun manier van denken, gevoel en omgang met anderen. De OCEAN-vragenlijst is ook uitermate geschikt om snel zicht te krijgen op uw karakter en uw gedragsstijlen en is daarmee ook geschikt voor het eigen individuele verbetertraject. U krijgt hierbij inzicht in alle teksten en interpretatie daarvan. Een hoge en een lage score hebben niets te maken met beter of slechter. Uw scores laten in de eerste plaats zien wat voor type persoon u bent, en niet hoe gezond of sterk u bent. Het is echter wel goed mogelijk om op grond van een totaal-profiel een sterke-zwakke analyse te maken.

De antwoorden die op de stellingen zijn gegeven zijn vergeleken met een normgroep en omgerekend naar een 9 puntschaal (Stanine). Bij de stanine (afkorting van "standard nine") worden de scores van de normgroep in negen klassen verdeeld. Dit gebeurt zodanig dat de stanine nagenoeg een standaardverdeling heeft met een gemiddelde van 5 en een standaarddeviatie van 2. Onderstaande tabel geeft de grootte van de stanineklassen en de vertaalslag naar gangbare normklassen (stanine, klassegrootte, omschrijving).

Een stanine uitslag geeft dus een relatieve positie weer van een individueel persoon ten opzichte van anderen. Een individu wiens score valt in stanine 7, behaalt een score die door ongeveer 12 % van de personen in de referentiegroep is behaald, 77 % van de personen in de referentiegroep behaalde een score die lager is en 11 % een score die hoger is.

De staninescores tonen u hoe u op de vijf persoonlijkheidsdimensies scoort ten opzichte van de vergelijkingssteekproef van mensen die deze test hebben gedaan. Bedenk wel dat deze scores in verhouding staan tot de desbetreffende steekproef van mensen. Uw staninescores zouden dus kunnen afwijken als u vergeleken zou worden met een andere normgroep.

De uitslagen van vragenlijst zijn genormeerde schaalwaarden of stanines. Deze stanines hebben een bereik van 1 t/m 9. Een stanine- uitslag geeft de relatieve hoogte van de behaalde score en de relatieve frequentie waarin deze bij een vergelijkbare normgroep voorkomt. Een uitslag stanine 2 wil zeggen dat 7 % van de personen in de normgroep eenzelfde uitslag behaalde als jij, dat 4 % van de personen in de normgroep een uitslag behaalde die lager was en 89 % een uitslag die hoger was. Een stanine uitslag geeft dus een relatieve positie weer van een individueel persoon ten opzichte van anderen. En een individu wiens score valt in stanine 7, behaalt een score die door ongeveer 12 % van de personen in de referentiegroep is behaald, 77 % van de personen in de referentiegroep behaalde een score die lager is en 11 % een score die hoger is.

VERDELING VAN INDIVIDUELE UITSLAGEN BINNEN DE STANINESCHAAL

kwalificatie - stanine - % personen normgroep met betreffende score - (cumulatieve score)			met een hogere score
zeer laag	stanine 1	4 % (4 %)	96 %
	stanine 2	7 % (11 %)	89 %
laag	stanine 3	12 % (23 %)	77 %
ondergemiddeld	stanine 4	17 % (40 %)	60 %
gemiddeld	stanine 5	20 % (60 %)	40 %
bovengemiddeld	stanine 6	17 % (77 %)	23 %
	stanine 7	12 % (89 %)	11 %
hoog	stanine 8	7 % (96 %)	4 %
zeer hoog	stanine 9	4 % (100 %)	0 %

1. PERSOONLIJKHEIDSBEELD

De OCEAN-Vragenlijst brengt de verschillen in persoonlijkheid van gewone mensen in kaart. Op basis van vergelijking van uw antwoorden met andere personen wordt een globale omschrijving van uw persoonlijkheid verkregen aan de hand van lage, gemiddelde en hoge scores voor elk van de vijf persoonlijkheidsdimensies. Aldus wordt inzicht verkregen in voor u kenmerkende manieren van denken, voelen en omgaan met anderen. Hoewel de beschrijving altijd een momentopname is, is het persoonlijkheidsbeeld voor de meeste volwassenen vrij stabiel.

In hoeverre hij/zij emotioneel omgaat met stressvolle en/of moeilijke situaties.

Deze dimensie laat zien hoe gevoelig u bent voor stress, spanningsklachten, tegenslagen, teleurstellingen, angst en onzekerheid.

In hoeverre hij/zij met energie en enthousiasme omgaat met mensen en/of situaties.

Deze dimensie laat vooral zien hoe veel behoefte u heeft om uw innerlijke leven (gedachten, gevoelens, herinneringen, ervaringen) te delen met anderen.

In hoeverre hij/zij openstaat voor ervaringen, ideeën, gevoelens en methoden.

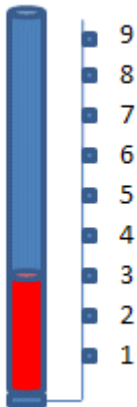
Deze dimensie staat voor openheid van buiten naar binnen. Het laat zien of u iemand bent die op zoek is naar nieuwe uitdagingen, nieuwe ontdekkingen, of dat u juist meer op zoek bent naar bekende en vertrouwde ervaringen.

In hoeverre hij/zij zich openstelt en aanpast aan anderen.

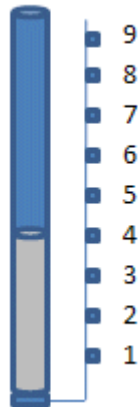
Deze dimensie toont of u meer op anderen of meer op uzelf gericht bent.

In hoeverre en op welke wijze (hoe efficiënt) hij/zij zich op doelen en resultaten richt.

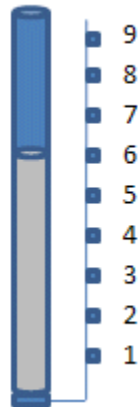
Deze dimensie meet de gedrevenheid waarmee u zich inzet voor het bereiken van doelen.

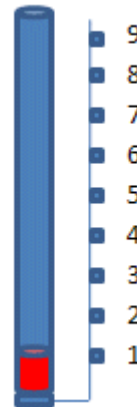
ES
Emotionele stabiliteit

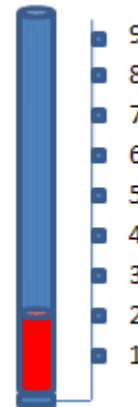
E
Extraversie

O
Openstaan

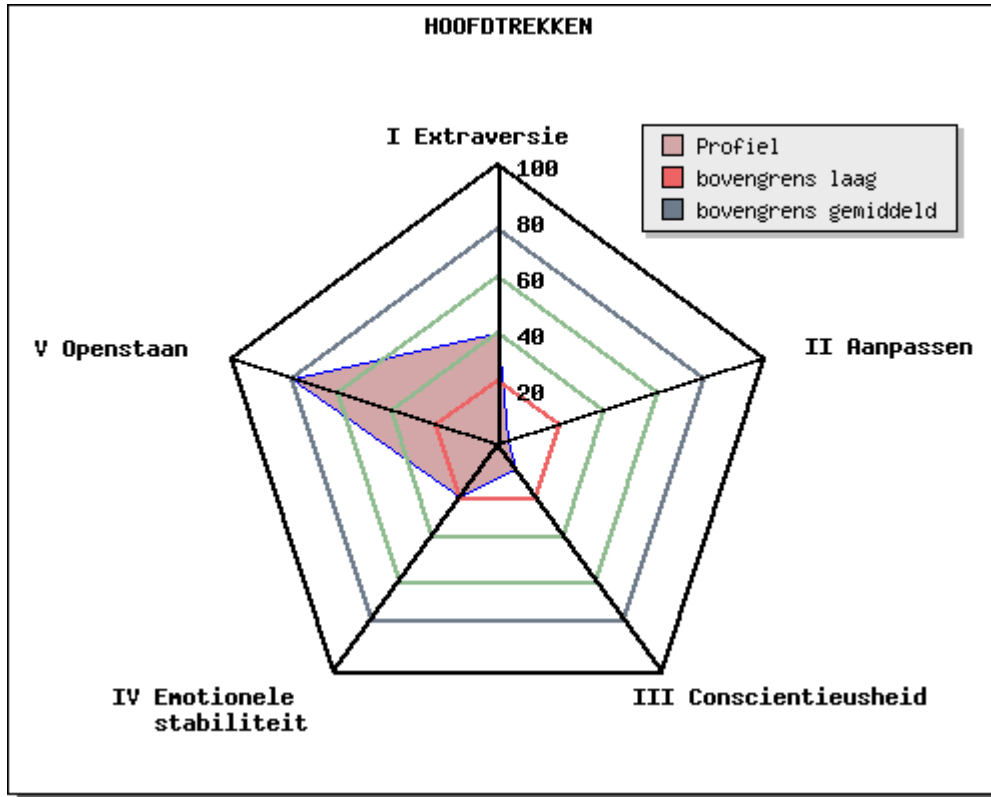
A
Aanpassen

C
Consciëntieusheid

<p>Een hoge score betekent dat de persoon zichzelf beleeft als relatief ongevoelig voor stress en tegenslagen, goed op stress en moeilijke situaties reageert en waarschijnlijk snel weer herstelt.</p>	<p>Een hoge score betekent dat de persoon meer extravert is, naar buiten gericht en zich comfortabel voelt in groepen. Is een open persoon, mogelijk door anderen beleefd als iemand met het 'hart op de tong'. Voelt zich al snel op het gemak tussen anderen.</p>	<p>Een hoge score betekent dat de persoon meer onconventioneel te werk gaat en 'explooreert'. Is van nature nieuwsgierig. Dit stelt de persoon in staat om zich te ontwikkelen en de persoonlijkheid te verrijken, maar kan het risico lopen om te verdwalen in allerlei nieuwe ontwikkelingen.</p>	<p>Een hoge score betekent dat de persoon gemakkelijk aanpast aan anderen en coöperatief te werk gaat. Over het algemeen zal de persoon beleefd worden als hulpvaardig, bescheiden, vriendelijk, geneigd tot samenwerking, meedenkend. Deze eigenschappen worden over het algemeen zeer gewaardeerd, maar gewaakt dient te worden voor de neiging om het iedereen naar de zin te maken en zodoende overbelast te raken. Met deze eigenschappen is het belangrijk dat de persoon goed zijn/haar grenzen kan aangeven.</p>	<p>Een hoge score betekent dat de persoon gedreven, volhardend en doelgericht te werk gaat en dit ook op een efficiënte wijze doet. Brengt graag zelf structuur in het leven aan. Houdt van orde en overzicht, en het lukt over het algemeen ook wel om dat te creëren. Bij een zeer hoge score 8 of 9 loopt de persoon het gevaar te streng te zijn voor zichzelf en voor anderen. Het kan helpen als de persoon leert te accepteren dat er grenzen zijn aan diens mogelijkheden en aan die van anderen.</p>
<p>Een gemiddelde score betekent dat de persoon op een gemiddelde manier gevoelig is voor tegenslagen en het ontwikkelen van spanningsklachten. Heeft over het algemeen een evenwichtig gevoelsleven. Reageert in het algemeen goed op stress en moeilijke situaties, maar heeft in sommige situaties last heeft van schulgevoelens, droefheid of woede.</p>	<p>Een gemiddelde score betekent dat de persoon zich zich weliswaar comfortabel voelt in groepen en te enthousiasmeren is, maar ook gesteld is op privacy. Kan zowel open als gesloten zijn. Is niet gelijk een 'open boek' voor anderen, maar kan zich bij voldoende veiligheid goed uiten.</p>	<p>Een gemiddelde score betekent dat de persoon meer weliswaar praktisch ingesteld is en over het algemeen tevreden met zijn/haar visie en ervaringen, maar ook bereid is om nieuwe benaderingen en ideeën te overwegen. Gezocht wordt naar een goede balans tussen het vertrouwde en het nieuwe.</p>	<p>Een gemiddelde score betekent dat de persoon in het algemeen meegaand en vol vertrouwen is, Is zich zowel bewust van het eigenbelang als van het belang van de ander. Kan soms ook koppig en competitief kan zijn.</p>	<p>Een gemiddelde score betekent dat de persoon in het algemeen doelgericht te werk gaat, maar ook makkelijk even afstand kan nemen van het werk. Lijkt enerzijds voldoende gedrevenheid en zelfstandigheid te hebben om zelfstandig dingen neer te zetten, en anderzijds voldoende 'gemak' om grenzen en onmogelijkheden te accepteren.</p>
<p>Een lage score betekent dat de persoon gevoelig is voor stemmingen, sferen en het ontwikkelen van klachten en niet goed kan omgaan met stress en moeilijke situaties. Bij tegenslag zal de persoon sneller zijn aangeslagen en langer de tijd nodig hebben om te herstellen.</p>	<p>Een lage score betekent dat de persoon meer introvert is, naar binnen gericht. Heeft niet zoveel behoefte om zich te uiten en vindt het prettig om regelmatig alleen te zijn. In groepen voelt de persoon zich regelmatig onzeker over zijn/haar rol daarin.</p>	<p>Een lage score betekent dat de persoon meer behoudend te werk gaat en bij bestaande methoden blijft. Heeft van nature meer behoefte aan het vertrouwde dan aan het nieuwe en uitdagende. Is daardoor goed in staat om een stabiele kijk op het leven te ontwikkelen, maar loopt het risico om te verstarren in het denken.</p>	<p>Een lage score betekent dat de persoon meer bezig is met het behartigen van de eigenbelangen en meer competitief te werk gaat. Is zich goed bewust van uw eigen belangen en kan daarom door sommige mensen beleefd worden als eigengereid, solistisch en soms egocentrisch. Hier ligt ook wel degelijk een gevaar, maar in posities waarin er van u verwacht wordt dat u uw mening duidelijk naar voren brengt, is deze eigenschap passend.</p>	<p>Een lage score betekent dat de persoon niet echt gestructureerd en doelgericht te werk gaat. Leeft wat meer van moment tot moment, er kunnen daardoor problemen ontstaan met orde en discipline in het leven.</p>

2. GEVOELIGHEIDS-ANALYSE

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
ES			•							Geen bijzonderheden
E				•						Aandachtspunt
O						•				Aandachtspunt !
A	•									
C		•								

ES laag: mogelijk emotioneel, stemmingsgevoelig
 E hoog: mogelijk te dominant, weinig zelfinzicht of agressief
 O laag: mogelijk te rigide, dogmatisch, of nauw denkend
 O hoog: mogelijk te creatief, theoretisch of onrealistisch
 A laag: mogelijk te egoïstisch, niet menslievend of self-centered
 A hoog: mogelijk te aardig, opofferend of niet willen kwetsen
 C laag: mogelijk te slordig, niet exact of onmethodisch

3. DIMENSIES

ES Emotionele stabiliteit

Emotionele stabiliteit staat voor de mate waarin u emotioneel reageert op tegenslag en stressvolle situaties. Deze dimensie laat zien hoe gevoelig u bent voor stress, spanningsklachten, tegenslagen, teleurstellingen, angst en onzekerheid. Dit persoonlijkheidskenmerk heeft betrekking op de mate waarin men gevoelig is voor prikkels uit de omgeving en behoefte heeft aan het verkrijgen van zekerheid en stabiliteit. Stabiele personen kunnen problemen van zich afzetten, terwijl personen die minder stabiel zijn zichzelf juist problemen aanpraten.

Mensen die laag scores zijn vatbaarder voor het ontwikkelen van depressie, angstklachten, paniekaanvallen en andere klachten. Een lagere score op emotionele stabiliteit betekent dat u iemand bent die relatief snel emotioneel geraakt is en langere tijd nodig heeft om te herstellen.

Hoogcoörders voelen zich van nature meer ontspannen en evenwichtig. Een hogere score geeft aan dat u minder of nauwelijks last van al deze gedachten en gevoelens.

Lage score (stanine 1-2-3)	Middenscore (stanine 4-5-6)	Hoge score (stanine 7-8-9)
Reactief	Emotioneel ontvankelijk	Veerkrachtig
Laagscoörders op deze factor zijn relatief snel emotioneel geraakt en zijn sterker geneigd angst te ervaren, naast andere negatieve gevoelens zoals angst, woede, frustratie, somberheid, schaamte en schuld. Is erg gevoelig voor stress en reageert daar geïrriteerd op. Ze maken zich meer zorgen, zijn onzekerder en nerveus en kunnen sneller lichtgeraakt, ongerust of uitgelaten zijn. Ze zijn minder goed in staat om met tegenslag, frustraties en stress om te gaan. Ze praten zichzelf eerder problemen aan. Verliest snel het geduld en let vooral op problemen en niet op oplossingen. Heeft moeite om met nieuwe situaties om te gaan en voelt zich snel uit het veld geslagen. Heeft veel tijd nodig om een crisis te overwinnen.	Middenscoörders laten zich niet snel van de wijs brengen en zijn nuchter. Ze hebben een normaal inlevingsvermogen en verliezen zichzelf niet in fantasie. Ze staan open voor nieuwe ideeën, maar houden altijd de dagelijkse realiteit in het oog. Is te enthousiasmeren voor nieuwe plannen als ze goed in elkaar zitten en is kritisch nieuwsgierig. Staat open voor de gevoelens van anderen maar stelt dit niet centraal. Is meestal kalm maar kan bij stressvolle situaties uit balans raken. Kan boos worden als er wordt uitgedaagd. Past zich op een normale manier aan in nieuwe situaties. Houdt in zijn oordeel rekening met het verleden en heeft een normaal beeld van zichzelf. Kan op een redelijke manier voor zichzelf opkomen. Weet zichzelf na een moeilijke situatie uiteindelijk weer op de rit te zetten.	Emotionele stabiliteit komt tot uitdrukking in eigenschappen als zeker, beheerst en stressbestendig. Mensen met hoge scores op deze factor zijn emotioneel stabiel, tevreden met zichzelf, maken zich niet snel zorgen en kunnen zich goed aanpassen aan nieuwe situaties. Ze hebben gewoonlijk een gelijkmatig humeur, worden niet snel geïrriteerd, zijn kalm en ontspannen en benaderen stresssituaties op een rustige manier. Is een kalm persoon die weinig stress ervaart en zich snel kan aanpassen aan nieuwe situaties. Is 'in balans' met zichzelf en vindt het niet moeilijk om vreemden aan te spreken of de leiding te nemen in een groep. Blijft rustig bij complexe problemen en laat zich niet snel uit het veld slaan. Komt zelfverzekerd over. Ook hoogscoörders ervaren soms negatieve gevoelens, doch zijn er niet langdurig door aangedaan. Ze kunnen problemen van zich afzetten.

Een lagere score op emotionele stabiliteit betekent dat u iemand bent die relatief snel emotioneel geraakt is. U heeft na een voor u stressvolle situatie veel tijd nodig om te herstellen en u hebt er veel last van wanneer iemand u bekritiseert. Verder heeft u al snel last van gevoelens van boosheid en stress. Op grond van dit kenmerk bent u geschikt voor functies en beroepen waarin sensitiviteit belangrijk is. U kunt hierbij onder andere denken aan beroepsvelden als maatschappelijk werk, verzorgende en verplegende beroepen, en andere sociaal gerichte activiteiten. Bij een hogere score heeft u geen of nauwelijks last van al deze gedachten en gevoelens. Op grond van dit kenmerk bent u geschikt voor functies en beroepen als financieel manager, piloot, arts, artsbezoeker, trainer, dirigent en luchtverkeersleider. Verder bent u geschikt voor functies met veel verantwoordelijkheden.

E Extraversie (gerichtheid op de buitenwereld)

Extraversie staat voor openheid van binnen naar buiten. Extraversie gaat over de interactie met de buitenwereld, de mate waarin u externe prikkels tolereert en nodig heeft. Extraversie beschrijft ook het aantal en de soort van relaties waar men zich prettig bij voelt. Dit kenmerk laat vooral zien hoe veel behoefte u heeft om uw innerlijke leven (gedachten, gevoelens, herinneringen, ervaringen) te delen met anderen. Een hogere score op deze schaal betekent dat u meer extravert bent; naar buiten gericht. Een lagere score betekent dat u meer introvert bent; naar binnen gericht. Dit persoonlijkheidskenmerk schetst de mate waarin men op zoek is naar actie, de plek waar het gebeurt, of juist het rumoer ontwijkt. Iedereen is gemotiveerd om een optimaal niveau van opwinding te bereiken. Als het opwindingsniveau te laag is, gaat men op zoek naar situaties waar opwinding uit te halen is zodat het optimale niveau bereikt kan worden. Het werkt dan ook de andere kant op; bij een hoge mate van opwinding zal de persoon situaties die opwinding veroorzaken proberen te vermijden. Iemand die extravert is, en zich onder zijn opwindingsniveau bevindt zal op zoek gaan naar opwinding. Met andere woorden: introversie is niet zozeer het tegenovergestelde van extaversie, doch veeleer de afwezigheid van extraversie. Mensen die hoog scores zijn sociale mensen in die zin dat ze graag in het gezelschap van anderen verkeren. Naast hun voorkeur voor gezelschap, voor groepsactiviteiten en publieke gebeurtenissen zijn hoogscoorders ook assertiever, actiever, en spraakzamer dan introverten. Zij houden van opwinding en spanning, en zijn optimistisch van aard. Mensen met een hoge score geven op een meer tactische manier aan dat zij het ergens niet mee eens zijn. Ze gaan soepel met mensen om en faciliteren discussies effectief. Bij introverten is het precies omgekeerd. Wel moet er een aantekening gemaakt worden dat introverten en extraverten niet hetzelfde niveau van optimale opwinding hanteren. Laagscoorders zijn veeleer gereserveerd; ze zijn meer onafhankelijk dan onderdanig en eerder rustig dan sloom. Ze vinden het gewoon minder prettig om veel in het gezelschap van anderen te verkeren. Ook zijn zij niet boven gemiddeld verlegen, ongelukkig, depressief, of pessimistisch, al zal men niet vaak het sterke optimisme aantreffen dat wel bij extraverte mensen kan worden aangetroffen. Mensen met een lage score zijn minder tactisch en sensitief wanneer zij het niet eens zijn met de ander.

Lage score (stanine 1-2-3)	Middenscore (stanine 4-5-6)	Hoge score (stanine 7-8-9)
Introvert	Ambivert	Extravert
<p>Wordt gezien als stil, gesloten, serieus. Schrijft liever dan dat hij spreekt. Kan overkomen als moeilijk te begrijpen, teruggetrokken, Einzelgänger, sloom of excentriek. In een aantal opzichten dient introversie echter eerder als de afwezigheid dan als het tegenovergestelde van extraversie te worden gezien. Laagscoorders zijn eerder gereserveerd, meer onafhankelijk of individualistisch en eerder rustig. Ze vinden het minder prettig om veel in het gezelschap van anderen te verkeren. Introverte mensen zijn doorgaans niet verlegen, maar hebben niet zoveel behoefte om zich te uiten en geven er vaak de voorkeur aan om alleen te zijn en zoeken minder vaak gezelschap. Soms wordt gezelschap zelfs actief vermeden. Voelt zich in groepen soms onzeker over zijn/haar rol daarin. Lijkt ogenschijnlijk niet geïnteresseerd in anderen en houdt zichzelf op de achtergrond. Probeert zo min mogelijk aandacht te trekken en neemt graag de tijd voor dingen. Geeft niet direct de eigen mening. Neemt weinig risico's.</p>	<p>Kan zowel open als gesloten zijn. Is niet gelijk een 'open boek' voor anderen, maar kan zich bij voldoende veiligheid goed uiten. Middenscoorders voelen zich zowel comfortabel in groepen als alleen. Ze nemen met tegenzin de leiding in groepen indien dat noodzakelijk is en hebben een normale behoefte aan externe prikkels, spanning en avontuur. Ze houden van van afwisseling tussen actie en rust. Weet risico's goed in te schatten.</p>	<p>Is een open persoon, mogelijk door anderen beleefd als iemand met het 'hart op de tong'. De natuurlijke stijl is druk sprekend, enthousiast, sociaal, warm en in voor een geintje. Voelt zich al snel op het gemak tussen anderen. Maakt makkelijk vrienden en weet zich aan te passen aan anderen. Vetoeven graag in het gezelschap van anderen en houden van gezelligheid. Ze zijn vaak assertiever, spraakzamer en actiever dan introverten. Schuwt niet de leidersrol en weet anderen te beïnvloeden. Reageert assertief en is graag het middelpunt van de belangstelling. Vaak een slechte luisteraar of met de neiging het gesprek te willen domineren. Neemt risico's.</p>

Een hogere score op extraversie betekent dat u relatief graag in het gezelschap van andere mensen bent en in dit gezelschap uw enthousiasme laat blijken, bijvoorbeeld door het geven van complimentjes. Daarnaast heeft u een groot vertrouwen in de mensen om u heen en voelt u zich verantwoordelijk voor het wel en wee van de groep waarin u verkeert. Wordt vaak de formele of informele leider van een groep. Voelt zich comfortabel in een omgeving met veel stimuli. Op grond van dit kenmerk bent u geschikt voor beroepsvelden als het sociaal maatschappelijk werk, het geven van gedragstrainingen, het lijnmanagement, het zelfstandig ondernemerschap, de verkoop en sales en de kunstsector. Ambiverten kunnen makkelijk schakelen tussen alleen zijn en samenwerken. Afwisseling wordt ook gewaardeerd, lang alleen zijn of veel samenwerken vervelen beide na langere tijd. Komt bij introverten over als extravert en bij extraverten als introvert. Een lagere score betekent dat u liever op uzelf bent, behoefte heeft aan een rustige werkplek en aan taken waarin u relatief zelfstandig kunt werken. Een stabiele werkomgeving met zo weinig mogelijk stimuli. Neiging om alleen te werken en binnen projecten een afgebakend domein met zo min mogelijk samenwerkingsvragen. Op grond van dit kenmerk bent u geschikt voor werkvelden als productie en de zogenaamde harde wetenschappen als natuur-, wis- en scheikunde.

O Openstaan (gerichtheid op het nieuwe)

De factor Openstaan voor ervaringen verwijst naar de mate waarin iemand vol vertrouwen en nieuwsgierigheid tegen nieuwe ervaringen aankijkt om daarna met de vergaarde informatie nieuwe dingen aan te vangen. Bovendien gaat deze factor na in welke mate iemand vertrouwd is met aspecten uit de eigen cultuur en daarmee op een scherpzinnige wijze kan mee omgaan.

Het persoonlijkheidskenmerk openheid heeft betrekking op originaliteit/creativiteit en intellectualiteit. Het hangt samen met de mate waarin men op zoek is naar nieuwe inzichten of een meer praktische, routinematige instelling heeft. Deze dimensie omschrijft in hoeverre iemand open staat voor veranderingen, nieuwe ideeën en nieuwe ervaringen zoekt en heeft ook betrekking op intellectuele zelfstandigheid (autonomie): personen die hoog scoren op deze factor hebben vaak een brede belangstelling, zijn leergieriger, weten verbanden te leggen en willen zich een eigen mening vormen. Personen die laag scoren op openheid laten zich meer leiden door wat anderen doen.

Elementen van ontvankelijkheid zoals verbeeldingskracht, sensitiviteit voor het esthetische, aandacht voor de eigen gevoelswereld, een voorkeur voor variatie, intellectuele nieuwsgierigheid en een onafhankelijk oordeel, zijn aspecten die in veel theorieën van persoonlijkheid een rol hebben gespeeld. Deze factor heeft een brede inhoud, gaande van esthetische sensitiviteit tot niet-authoritaristische waarden. Individuen die hier laag op scoren zijn kwetsbaar voor vooroordelen en zijn eerder conservatief en niet liberaal in hun denken. Openstaan voor ervaringen is vooral een bepaalde geesteshouding. Waarde en nut van geslotenheid en openheid hangen echter sterk af van de eisen die de situatie stelt. Een hogere score op dit kenmerk betekent dat u relatief meer "exploreert". Een lagere score betekent dat u meer "bewaart". Openheid is niet hetzelfde als intellect. Intelligente mensen kunnen een 'gesloten' geesteshouding hebben en open mensen kunnen beperkte intellectuele capaciteiten hebben. Het gaat hier met name om divergerend denken, een aspect van creativiteit.

Mensen die **hoog** scoren op ontvankelijkheid zijn nieuwsgierig, zowel ten aanzien van hun innerlijke wereld als de buitenwereld. Hun ervaringswereld is doorgaans rijker en gevarieerder dan die van laagscorders, die we conventioneel of gesloten kunnen noemen. Ontvankelijke mensen bekijken nieuwe en eventueel onconventionele ideeën, beelden en waarden welwillend en met nieuwsgierigheid. Ze conformeren zich niet bij voorbaat aan de beschikbare regels, schema's, gewoonten en uitgangspunten.

Mensen die **laag** op receptiviteit scoren neigen naar conventioneel gedrag en conservatieve opvattingen. Zij verkiezen het vertrouwde boven het nieuwe, en hun emotionele reacties zijn wat aan de vlakke kant. Op dezelfde manier moeten 'gesloten' personen niet als autoritair worden gezien, al neigen ze in politiek en sociaal opzicht tot behoudende opvattingen en gedragingen. Een receptief persoon zal zijn waarden even gewetensvol nastreven als een gesloten persoon; alleen de kans dat het waardensysteem van de eerste verandert en zich blijft ontwikkelen is groter. Receptiviteit heeft vaak de bijklink gezonder te zijn, en men is geneigd openheid als een teken van volwassenheid en psychische gezondheid te zien.

Lage score (stanine 1-2-3)	Middenscore (stanine 4-5-6)	Hoge score (stanine 7-8-9)
Behoudend	Gematigd	Onconventioneel
Mensen die niet nieuwsgierig zijn, staan minder open voor veranderingen, variatie en nieuwe ervaringen en houden zich het liefst bezig met het hedendaagse. Mensen die laag scoren op deze factor neigen naar conventioneel (volgzaam) gedrag en conservatieve opvattingen. Gerichtheid op economische waarden en het naleven van regels. Ze zijn eerder geneigd om autoriteit te accepteren zonder deze ter discussie te stellen. Ze houden ook steviger vast aan zekerheden en overtuigingen. Ze beschikken ook in mindere mate over een kritische, zoekende houding. Zij verkiezen het vertrouwde boven het nieuwe en breiden hun wereld niet verder uit dan nodig is voor de doelen die zij nastreven. Houdt werkwijzen graag bij het oude en houdt niet van onverwachte gebeurtenissen. Ze zullen minder snel nieuwe plaatsen bezoeken, ander voedsel eten of andere dingen doen die afwijken van het voor hen bekende en vertrouwde patroon. Ze zijn praktisch en down-to-earth, en houden zich het liefst bezig met de feiten van het hier en nu. Geringe openheid impliceert absoluut geen defensieve houding, vijandige intolerantie of autoritaire agressie. Deze aspecten zijn veeleer aspecten van Aanpassing. Geringe openheid wijst veeleer op dat de reikwijdte en intensiteit van hun interesses en gedachten beperkt zijn. Is besluitvaardig.	Laat zich niet snel van de wijs brengen en is nuchter. Heeft een normaal inlevingsvermogen en verliest zichzelf niet in fantasie. Staat open voor nieuwe ideeën, maar houdt altijd de realiteit in het oog. Is enthousiast te krijgen voor nieuwe plannen als ze goed in elkaar zitten en is kritisch nieuwsgierig. Is bij overtuigend bewijs bereid risico te nemen. Staat niet bekend als creatief, uitdagend, maar kan anderen in dit opzicht ook ineens verrassen. Goede ideeën worden overgenomen, vernieuwing en efficiënt werken worden gewaardeerd. Is niet de gangmaker. Staat open voor het gevoel van anderen maar stelt dit niet centraal.	Naast eigenschappen als origineel en creatief zijn typerende eigenschappen voor hoogscorders onafhankelijk, rebels en progressief, tegenover typerende eigenschappen voor laagscorders als behoudend, volgzaam en onkritisch. Is minder besluitvaardig. Brede interesse, snel meedoen aan nieuwe ontwikkelingen en ideeën. Belangstellend, onderzoekend, reflectief. Zoekende naar nieuwe en gevarieerde ervaringen en toekomstgericht denkend. Staan open voor waarden die afwijken van de eigen waarden. Dit betekent echter niet dat zij geen principes en normen hebben. Open mensen verdragen ambiguïteit goed, intolerantie en rechtlijnigheid liggen hen niet. Is nieuwsgierig en reflecteert graag over ideeën of filosofieën. Beleeft emoties intens en staat open voor emoties van zichzelf en anderen. Denkt na over zichzelf en het leven. Houdt erg van afwisseling, nieuwe methoden en technologie. Begint graag aan iets nieuws en voelt zich aangetrokken tot intellectuele uitdagingen en complexe problemen. Kan zichzelf goed uitdrukken en voelt zich niet snel overladen met informatie. Kan zich snel gaan vervelen. Ziet zichzelf als liberaal en tevreden met gehanteerde theorieën en concepten. Beschrijft zichzelf als beeldend, creatief of artistiek, maar anderen kunnen dit beoordelen als levend in een wereld vol fantasie, onpraktisch, niet levend in de realiteit van het hier en nu.

Een hogere score op openheid (originaliteit) betekent dat u beschikt over de nodige verbeelding en graag uw fantasie de vrije loop laat. U probeert graag zaken eens op een andere manier uit, heeft een brede belangstelling en houdt er van redelijk complexe taken op te pakken. Op grond van dit kenmerk bent u geschikt voor functies en beroepen als ondernemer, architect, veranderingsmanager, organisatieadviseur, huisarts, theoretisch wetenschapper in zowel de sociale als de natuurwetenschappen en kunstenaar.

Een lagere score op openheid betekent dat u vooral behoudend handelt. U houdt niet van ingewikkelde discussies en praat en denkt graag concreet in plaats van abstract. Laat zich niet van de wijs brengen en werkt graag op routine. Maakt liever eerst werk af voordat er aan iets nieuws begonnen wordt. Een efficiënte werker die zich comfortabel kan voelen bij repeterend werk. Anderen kunnen dit beoordelen als conservatief, begrensd in denken. U houdt van vaste werkpatronen en houdt graag vast aan methoden die zich in de praktijk bewezen hebben. Verder houdt u van goed omschreven en meer specialistische taken. Op grond van dit kenmerk bent u geschikt voor functies en werkelden als financieel manager en controller, systeembeheerder, technicus en toegepast wetenschapper.

A Aanpassen (gerichtheid op de ander)

Veel sociaal gedrag kan beschreven worden door twee dimensies: Extraversie en Aanpassen. Deze dimensie vertegenwoordigt de oriëntatie van het individu op de ervaringen, belangen en doelen van anderen. Aanpassingsvermogen staat voor de mate waarin u zich aanpast aan anderen of de mate waarin iemand het belang van anderen boven zijn eigen belang stelt.

Een hogere score op dit kenmerk betekent dat u zich in uw relaties gemakkelijk aanpast en zich gemakkelijk ondergeschikt kunt maken aan anderen. Altruïstische mensen zijn hulpvaardig, bescheiden, vriendelijk en geneigd tot samenwerken; ze verplaatsen zich in de ander en bekijken situaties (mede) vanuit het doel van de ander. De altruïstische persoon gelooft dat anderen ook geneigd zijn om hem of haar te helpen wanneer dat nodig mocht zijn.

Een lagere score betekent dit dat u meer bezig bent met het behartigen van uw eigenbelang. Mensen die laag scoren op altruïsme zijn egocentrisch. Hun instelling is veeleer competitief dan coöperatief. Ze zoeken eerder de confrontatie en uiten afwijzing jegens anderen makkelijker. Ook deze tegenpool van vriendelijkheid - de neiging om voor eigen belangen op te komen - heeft een positieve waarde voor de persoon en de omgeving. Een sceptische houding en kritisch, zelfs antagonistisch denken zijn onontbeerlijk voor wetenschappelijke vooruitgang en democratische controle.

Lage score (stanine 1-2-3)	Middenscore (stanine 4-5-6)	Hoge score (stanine 7-8-9)
Competitief	Bemiddelend	Coöperatief
<p>Gaat meer uit van zichzelf en heeft moeite met het wegcijferen van de eigen belangen voor de belangen van anderen. Is geïnteresseerd in macht en is harder in zijn sociale opvattingen en oordelen over anderen. Kan anderen onder druk zetten om iets te bereiken. Kan bewust of onbewust anderen tegenwerken om de eigen doelen te halen.</p> <p>Soms leidt hun sceptische houding tegenover de motieven van anderen tot wantrouwen, onvriendelijkheid en tegenwerking.</p>	<p>Kan een goede afweging maken tussen het eigen belang en het belang van anderen. Weet zich in groepen aan te passen en kan indien nodig het voortouw nemen. Komt bij conflicten op voor het eigenbelang maar verliest het belang van anderen daarbij niet uit het oog. Heeft een realistisch zelfbeeld.</p>	<p>Let vooral op het positieve van anderen en stelt het belang van anderen meestal voor het eigen belang. De relatie wordt vaak vanuit de ander beleefd, ze verplaatsen zich in de ander en bezien situaties (mede) vanuit het doel van de ander.</p> <p>Gaat uit van het goede in anderen en gedraagt zich positief en tolerant. Oordeelt mild over anderen. Is een echt groepsmens en vindt het fijn om anderen te helpen. Gaat confrontaties uit de weg en zal zichzelf niet snel op de borst kloppen.</p>

Wanneer u hoog scoort op dit persoonskenmerk dan heeft u een grote behoefte aan goede en vreedzame verhoudingen met anderen. U past u goed aan in een groep en heeft een goed oor en oog voor de noden van anderen. Verder heeft u een verdraagzame houding naar anderen. Altruïsme kan worden gebruikt om om groepen van beroepen en functies te onderscheiden die door Extraverten geprefereerd worden: sociaal werker, gedragstrainer, leraar en psycholoog. De voorkeur van antagonistische extraverten liggen meer in de verkoop en marketing. Wanneer u gemiddeld scoort dan bent u niet bang voor confronteren en doordrukken, bent u gericht op het verwerven van een invloedrijke positie en bent u duidelijk aanwezig. Op grond van dit kenmerk bent u geschikt voor werkvelden als verkoop, de advertentie en reclamewereld, architectuur en onderzoek.

Aangenaamheid is duidelijk een voordeel voor het verkrijgen en behouden van populariteit. Anderzijds is aangenaamheid een minder geschikt persoonskenmerk in situaties die zware en absoluut objectieve beslissingen vergen. Onaangename mensen kunnen uitstekende wetenschappers, militairen of critici zijn.

C Consciëntieusheid (gerichtheid op het resultaat)

Opvoeding en andere vormen van socialisatie brengt mensen tot consciëntieus gedrag. De term consciëntieus verwijst hier naar de gewetensfunctie die het eigen gedrag stuurt en in die zin consciëntieuze mensen omschrijft als betrouwbaar, beheerst, gedisciplineerd en bedachtzaam. De term consciëntieus kan ook refereren aan een pro-actief proces van het plannen, organiseren en uitvoeren van taken die iemand op zich heeft genomen. Beide aspecten van consciëntieusheid hangen nauw samen en vormen een brede persoonlijkheidsdimensie met discipline en het naleven van normen uit de omgeving als kernelementen. Consciëntieusheid staat voor de manier waarop u uw impulsen controleert, reguleert en stuurt en u focust op het realiseren van uw doel. Consciëntieusheid heeft te maken met de mate waarin we gewetensvol zijn in het richten op doelen en het afmaken van taken. Het aantal doelen dat wordt nagestreefd, de hoeveelheid energie die we erin willen steken, en het gemak waarvan we er afgeleid worden. Het vraagstuk van doelgerichtheid of rolgerichtheid kan hier aan de orde komen.

Een hogere score op deze schaal betekent dat u gedisciplineerd werkt aan de realisatie van uw doel. De consciëntieuze persoon wordt gekarakteriseerd door eigenschappen als volhardend, ambitieus, gewetensvol en betrouwbaar. Hij of zij is doelgericht en goed georganiseerd en ziet het leven in termen van taken die moeten worden vervuld.

Een lagere score betekent dat u flexibel bent en u gemakkelijk laat meebewegen met andere mogelijkheden. Mensen met een lage score op consciëntieusheid stellen minder eisen aan hun greep op het bestaan en accepteren het ontbreken van invloed op hun eigen uitkomsten gemakkelijker.

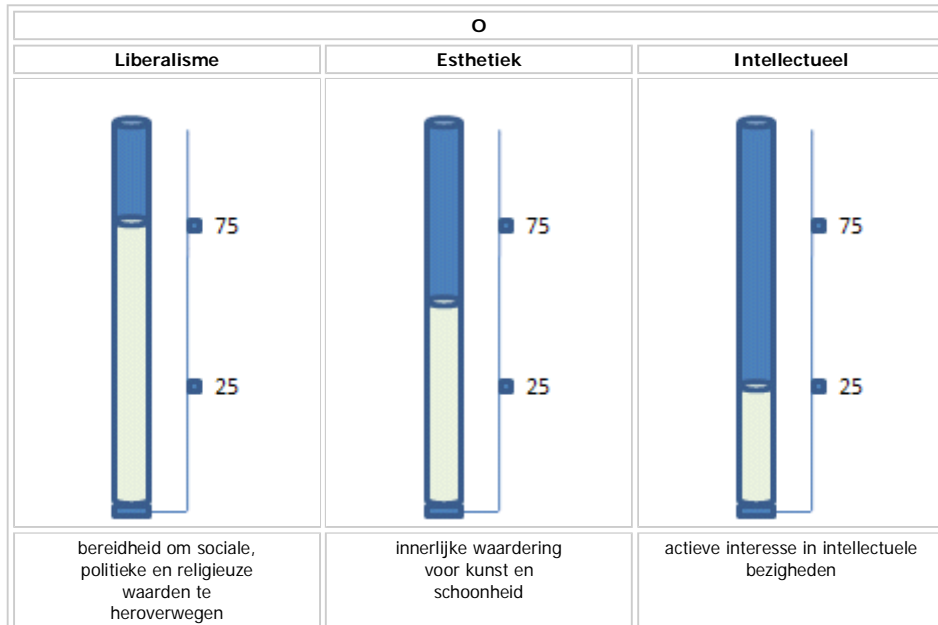
Lage score (stanine 1-2-3)	Middenscore (stanine 4-5-6)	Hoge score (stanine 7-8-9)
Flexibel	Evenwichtig	Gefocused
<p>Mensen met lage score ontbreekt het niet aan normen, waarden, idealen, noch aan regels of principes voor allerlei taken. Ze zijn alleen minder streng en precies in het toepassen ervan. Ze werken aan het bereiken van hun doelen op een meer ontspannen manier en nemen het voor lief dat dingen soms mislukken, en dat sommige doelen niet bereikbaar blijken. Ze hebben een meer flexibele houding en kunnen beter tegen chaos.</p> <p>De neiging om dingen op een ontspannen, spontane en een open-einde-methode te benaderen. Gemakkelijk van het ene op het andere spoor kunnen overgaan. Gemakkelijk veel taken op je nemen en in betrokken raken bij veel projecten tegelijk. Het spel is soms belangrijker dan de knikkers. Ambitie en resultaatgerichtheid hebben geen hoge prioriteit. Door anderen kan dit waargenomen worden als oppervlakkig omgaan met verantwoordelijkheden, ongeorganiseerd en ongeïnteresseerd, minder productief, uitstelgedrag.</p>	<p>Heeft een gezonde balans tussen werk en privé. Persoonlijke en zakelijke belangen, oriëntatie op doel en rol zijn in evenwicht. Kan makkelijk schakelen tussen meerdere sporen en een stap-voor-stap benadering. Let niet alleen op de resultaten maar ook op de manier waarop deze bereikt worden. Schuwt een leugentje om bestwil niet. Krijgt werk op tijd af, maar niet ten koste van alles. Kan zich laten verleiden door impulsieve acties maar verliest het werk niet uit het oog.</p>	<p>De consciëntieuze persoon wordt gekenmerkt door eigenschappen als ambitieus, betrouwbaar en gewetensvol. Doelstellingen worden op een verantwoorde, gedisciplineerde manier gerealiseerd. Werkt op een planmatige manier en stap-voor-stap. Doelgericht, vastbesloten, sterke wil om te slagen, veel voorbereiding en veel organisatie. Verantwoordelijkheid wordt gezocht. Alle tijd, energie en beschikbare middelen worden ingezet om het doel te realiseren. Zelden zal iemand zonder deze eigenschappen een groot musicus, atleet of ondernemer worden. Is een echte harde werker en zet ideeën om in concrete acties. Gaat op in het werk. Probeert fouten te vermijden en gaat zorgzaam met woorden om. Doet niet snel 'rare' dingen. Door anderen kan deze persoon gezien worden als workaholic, overvragend, dwingend, overdreven, nauwgezet of eigenwijs, koppig. Extreme hoogscoorders kunnen als compulsieve perfectionisten en workaholics en als saai ervaren worden.</p>

Wanneer u hoog scoort op dit kenmerk dan betekent dit dat u zich gewetensvol richt op uw doelen en het realiseren daarvan. U streeft naar perfectie in uw werk en werkt georganiseerd volgens het principe "bezint eer ge begint". Verder bent u betrouwbaar -een afspraak is voor u een afspraak- en bent u gedreven. U doet uw best om 'up to date' te blijven wat betreft uw vak. Op grond van dit kenmerk bent u geschikt voor werkvelen en posities als leidinggeven, architectuur, projectmanagement, executive manager en ondernemer. Verder in het algemeen in beroepen waarin het mogelijk is te presteren en te promoveren.

Een gemiddelde score betekent dat u minder behoefte heeft aan vaste doelen. U wilt graag meer ad hoc, creatief en improviserend werken en bent tevreden met de manier waarop u functioneert. Verder verspringt u gemakkelijker van de ene op de andere taak. Op grond van dit kenmerk bent u geschikt voor beroepen als detective, arts, steward, onderzoeker en consultant.

4. FACET-ANALYSE

De vijf dimensies van persoonlijkheid bestaan elk uit een aantal facetten (subtrekken, thema's). Door facet-analyse kan onderscheiden worden tussen twee personen die een gelijke dimensie-score op bijvoorbeeld Consciëntieusheid hebben. Door de item-clusters binnen deze dimensie kan men de betrouwbare, maar niet erg ambitieuze persoon onderscheiden van de niet zo betrouwbare, maar wel ambitieuze persoon. Het gaat om normale individuele verschillen. In de OCEAN-vragenlijst kunnen 13 hogere orde item-clusters onderscheiden worden (G. Saucier, 1998).

Liberalisme

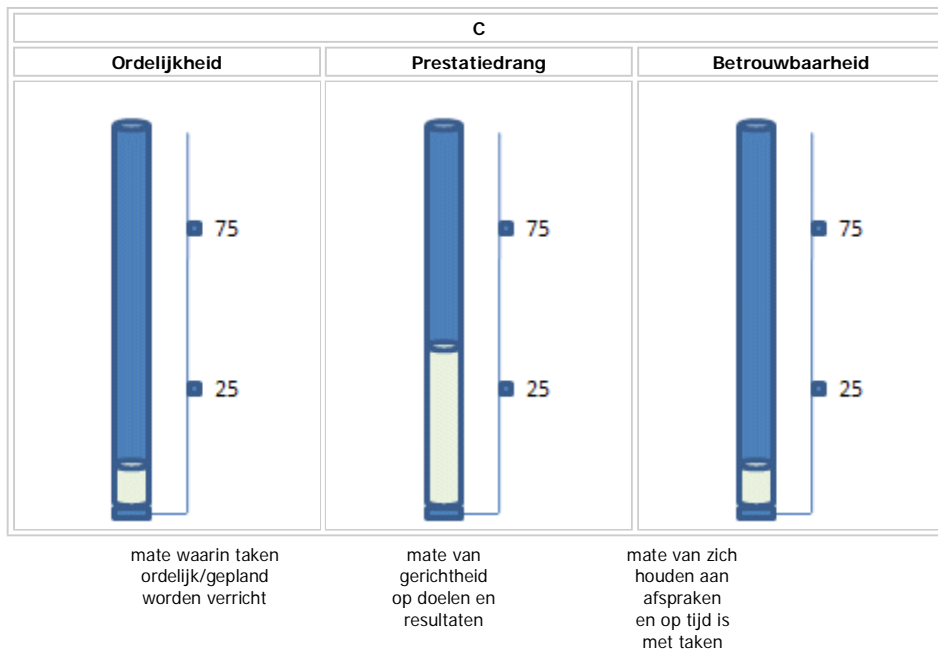
Psychologisch liberalisme is de bereidheid om autoriteit, conventies en traditionele waarden kritisch te bezien. Men is bereid om sociale, politieke en religieuze waarden tegen het licht te houden en te heroverwegen. Hoogscorders kenmerken zich eerder door twijfel en een kritische, zoekende houding dan door zekerheden en vaste overtuigingen. Conventionele mensen neigen ertoe autoriteit te accepteren; zij houden vaste waarden en tradities in ere, en zijn in die zin conservatief en zullen niet met nieuw gedrag experimenteren of openheid vertonen ten opzichte van nieuwe levensvisies.

Esthetiek

Esthetiek (artistieke interesse) en Intellectueel (ideeën) zijn de centrale aspecten voor openheid tot ervaring. Mensen die hoog scoren op deze schaal hebben een intrinsieke waardering voor kunst en schoonheid. Hebben een innerlijke gevoeligheid voor artistiek, natuur en/of cultuur, kunst en schoonheid. Ze hoeven niet perse artistiek begaafd te zijn of zelfs maar wat de meeste mensen een goede smaak vinden. Voor velen van hen leidt hun interesse voor kunst wel tot het ontwikkelen van een bredere kennis van en waardering voor kunst dan gemiddeld. Laagscoorders hebben een geringe esthetische gevoeligheid en zijn ook weinig geïnteresseerd in natuur en/of cultuur, kunst en schoonheid.

Intellectueel

Deze persoon herkent men niet alleen aan een actieve interesse in intellectuele bezigheden als zodanig, maar ook aan het openstaan voor nieuwe, onconventionele ideeën en de bereidheid die te evalueren. Hoogscorders hebben zowel plezier in filosofische gesprekken als in ingewikkelde vraagstukken en complexe taken. Laagscoorders hebben een beperkte interesse: ze concentreren hun talent op een smal en afgeperkt gebied.

Ordelijkheid

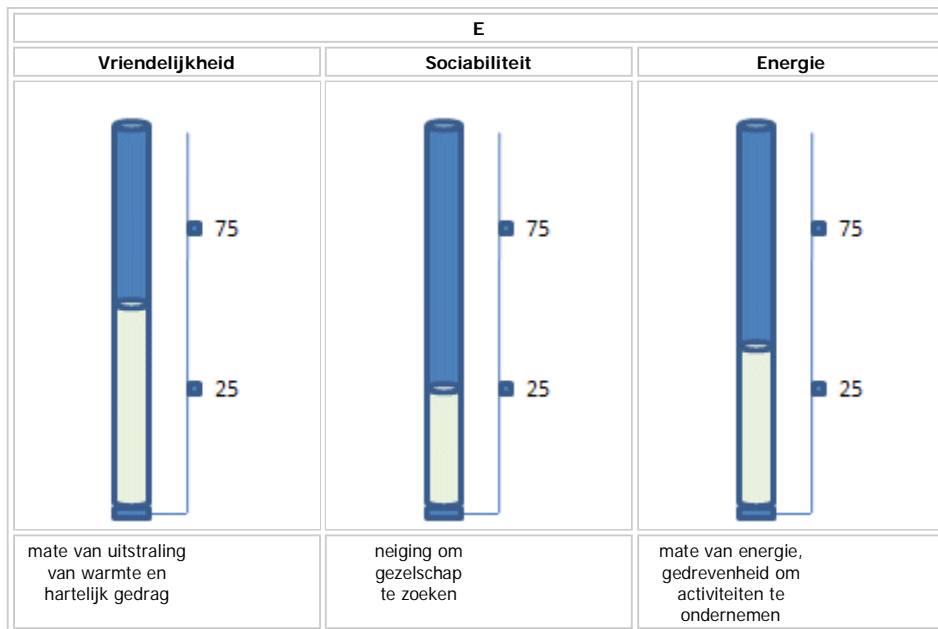
Hoogscorders op deze facetschaal hebben structuur, zijn precies, netjes, keurig en systematisch en zij organiseren hun zaken goed en planmatig. Laagscoorders hebben een lagere mate van georganiseerdheid in hun handelen (taken, afspraken, plannen en bezittingen). Ze voelen zich meer comfortabel in een chaotische en slordige omgeving.

Prestatiedrang

Doelgerichtheid verwijst naar de ervaring van mensen dat zij bekwaam, verstandig en effectief zijn inzake de opgaven die het leven hen stelt. Prestatiedrang (ambitie, gedrevenheid) is de wil om te presteren, om doelen te halen. Hoogscorders zijn ambitieus en werken hard om hun doelen te bereiken. Ze zijn ijverig, goed voorbereid, vastberaden en effectief. Laagscoorders zijn minder prestatiegericht, ze zijn moeilijk tot prestaties te motiveren en weinig ambitieus. Ze zijn tevreden met het lagere niveau van hun prestaties. Ze gebruiken zo min mogelijk tijd, hulpbronnen en inspanningen om zo aan de minimumstandaard te voldoen.

Betrouwbaarheid

Deze facetschaal meet de mate waarin iemand zich in het gedrag strikt houdt aan ethische principes en normen. Hoogscorders zijn betrouwbaar, komen hun beloften en afspraken na en handelen naar de plichten die hun geweten aan hen oplegt. Ze zijn gewetensvol en integer. Laagscoorders gaan met zulke zaken wat soepeler of zelfs nonchalant om.

Vriendelijkheid

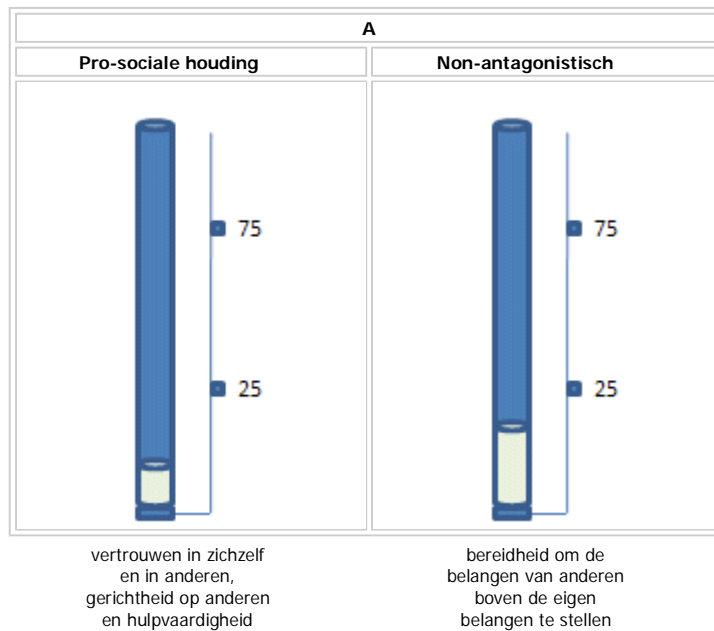
Hartelijkheid in de omgang bevordert het tot stand komen van emotionele band tussen mensen, door de warmte en genegenheid die wordt getoond. Hartelijke mensen zijn vriendelijk, hebben vertrouwen in de medemens en tonen in hun aandacht voor anderen dat ze echt op mensen gesteld zijn. Mensen met een hoge score kunnen warm en hartelijk overkomen. Ze gaan graag emotionele banden aan en maken makkelijk contact. Hoogscorders hebben vaak plezier en voelen zich vaak blij en gelukkig. Ze lachen veel en gemakkelijk, zijn opgewekt en optimistisch. Laagscoorders zijn meer gereserveerd, houden meer afstand en zijn formeel in hun manier van doen. Laagscoorders zijn minder vrolijk en uitbundig in hun gedrag en ervaringen.

Sociabiliteit

Sociabiliteit (groepsomgang) is de mate waarin de aanwezigheid van anderen gewaardeerd wordt. Mensen met een hoge score kunnen makkelijker in teams werken. Sociabele mensen zoeken gezelschap en houden van de drukte en activiteit van grote groepen mensen. Ze worden gestimuleerd door gezelschap. Veel contacten met anderen zijn de motor voor hun activiteiten. Laagscoorders werken liever alleen, zijn meer op zichzelf en zoeken geen gezelschap. Ze vermijden soms actief sociale activiteiten en prefereren het regelmatig om alleen te zijn.

Energie

Energie is de noodzaak om (lichamelijk) actief te zijn. Hoogscorders worden gekenmerkt door een hoog activiteitsniveau en tempo en krachtige bewegingen; ze hebben steeds de behoefte om bezig te zijn en stralen een gevoel van energie en enthousiasme uit. Energieke mensen leiden een druk leven waar vaart in zit. Zij die laag scoren op dit facet zijn kalmer en minder gedreven en ze houden van een meer ontspannen levensstijl, maar zijn niet per definitie traag, sloom of lui.

Pro-sociale houding

Een houding van sympathie en bezorgdheid voor andere mensen. Hoogscorders worden bewogen door het leed en de behoeften van anderen, zijn mild in hun oordeel over anderen en geneigd de menselijke kant te benadrukken in allerlei maatschappelijke vraagstukken.

Laagscoorders nemen een nuchtere en zakelijke houding in tegenover menselijke problemen en zijn minder snel geroerd door een beroep op hun medeleven. Ze zien zichzelf liever als realisten, die hun beslissingen op rationele gronden nemen.

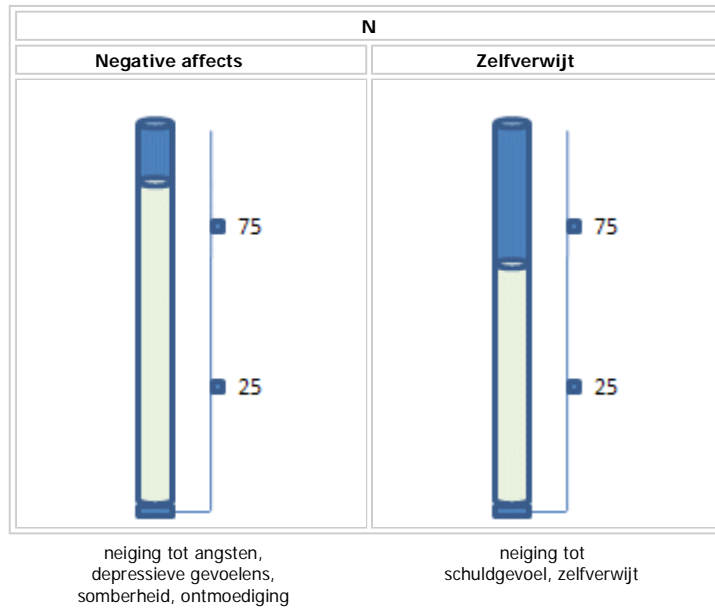
Hoogscorders zijn onbaatzuchtig, hulpvaardig en zorgzaam voor anderen. Ze tonen een actieve bereidheid anderen te helpen en voor anderen te zorgen waar dat nodig is. Laagscoorders kunnen egocentrisch zijn en vermijden het vaak betrokken te raken bij andermans problemen.

Vertrouwen kan worden gezien als de neiging om van andere mensen als vanzelfsprekend aan te nemen dat ze van goede wil zijn. Hoogscorders zijn geneigd te geloven dat anderen eerlijk zijn en met de beste bedoelingen handelen. Laagscoorders hebben een sceptische instelling en zijn meer geneigd anderen bij voorbaat als onbetrouwbaar of gevaarlijk te zien.

Non-antagonistische houding

Inschikkelijkheid betreft de omgang met optredende interpersoonlijke conflicten.

Hoogscorders zijn geneigd tot toegeven, vermijden ruzie en bedwingen hun boosheid. Ze zijn zachtaardig en mild, en schikken zich naar de ander als het erop aankomt. Laagscoorders kunnen competitief en agressief reageren. Ze houden hun boosheid niet in, maar uiten die gemakkelijk. Ondergeschiktheid betreft de mate waarin men niet dominant is en zich meer aanpast aan anderen.

Negative affects

De mate waarin angst en bezorgdheid ervaren wordt. Dit facet meet normale individuele verschillen in de ontvankelijkheid voor depressieve gevoelens, de mate van somberheid en bezorgdheid in het verklaren van ervaringen. Hoogscorders maken zich snel zorgen en zijn gauw bang, zenuwachtig, gespannen en schrikachtig. Laagscorders hebben een geringe intensiteit van gevoelens van angst of stress. De score op dit facet hangt mede af van de (tijdelijke) toestand van de persoon.

Zelfverwijt

Hoogscorders hebben eerder last van schuldgevoel en schaamte en nemen eerder de schuld op zich als zichzelf of anderen falen. Ze zijn minder zelfverzekerd, sneller ontmoedigd en teneergeslagen. Laagscorders ervaren en leggen situaties positiever uit en ervaren zelden deze gevoelens.

5. GEDRAGSPATRONEN

De Big Five factoren zijn in detail weergegeven in de onderstaande ordening. In deze ordening heeft elke factor steeds twee kolommen (verticaal), één voor de plus-pool (E+, A+, enz.) en één voor de minpool (E-, A-, enz.). Het totaal aan woorden dat in een enkele kolom voorkomt, representeert tezamen de betekenis van de betreffende factor-pool. Dus de adjectieven 'spontaan', 'uitbundig', 'mededeelzaam', 'spraakzaam' en 'extravert' tot en met 'dynamisch', 'breedsprakig', 'langdradig' en 'praatziek' drukken allemaal Extraversie uit, en de eigenschappen 'gesloten' en 'zwijgzaam' tot en met 'tam', 'gelaten' en 'lijdzzaam' drukken allemaal Introversie uit.

Rijgewijs (horizontaal) keren de tien factor-polen terug; dat is het periodieke aspect van het systeem. Nu functioneren ze als facetten van de factoren. Dus het cluster 'opgewekt', 'gezellig', 'joviaal', 'sociabel', 'enthousiast' en 'toegankelijk' vormt een A+ facet van Extraversie (E+). Het blijft primair Extraversie, maar het is bijgemengd met wat Aanpassen. En 'zorgzaam', 'goed' en 'beleefd' vormen een C+ facet van Aanpassen (A+). Dit groepje drukt primair Aanpassen uit, maar secundair drukt het Zorgvuldigheid (C+) uit. De woorden in de diagonaal geplaatste cellen, de groepjes beginnend met 'spontaan', 'uitbundig', 'mild', 'oninischkelijk', 'zorgvuldig', enzovoort, zijn niet bijgemengd: zij drukken Extraversie, Aanpassen, Zorgvuldigheid, enzovoort, in de meer pure vorm uit. Kennelijk is het zo dat er voor sommige persoonlijkheidseigenschappen minder woorden of uitdrukkingen zijn dan voor andere. Voor de negatieve aspecten van het menselijk gedrag bestaan meer woorden: de onaangename trekjes van mensen behoeven waarschijnlijk meer verklaring en meer discussie dan de positieve, en daarom zijn er meer woorden voor bedacht.

	E+	E-	A+	A-	C+	C-	ES+	ES-	O+	O-
E+	spontaan uitbundig mededeelzaam spraakzaam extravert		hartelijk prettig warmvoelend bereidwillig tegenmoetkomend collegiaal	baasig schreeuwelijk heetgebakerd bedilzuchtig fanatiek strijdzuchtig	vlijtig arbeidszaam lijverig alert	roekeloos onbezonnen onvoorzichtig losbandig	zelfverzekerd zeker besluitvaardig sportief manmoedig onversaagd	ontvlambaar onbeheerst romantisch origineel beziel expressief	boeiend geestkrachtig geïntellektueel beziel expressief	behoudzuchtig chauvinistisch scrupelloos
E-		gesloten zwijgzaam introvert onmededeelzaam terughoudend afstandelijk	bescheiden geduldig zachtaardig pretentieloos vredelevend sereen	nors onhartelijk zelfzuchtig stuurs ontoeschietelijk intolerant sceptisch	voorzichtig serius punctueel bezonnen behoedzaam behoedzaam	laks lui slap verstrooid	beheerst nuchter doodkalm stoïcijns rationeel	onevenwichtig onzeker neerslachtig tobberig pessimistisch besluiteloos	filosofisch complex diepzinnig beschouwend meditatief	behoudend fantasieeloos dienend bevooroordeeld partijdig gezapig
A+	opgewekt gezellig joviaal sociabel enthousiast toegankelijk	lankmoedig bedaar gedwee	mild vredezaam goedhartig sympathiek vergevingsgezind inischkelijk		correct welgemanierd discreet toegewijd eerlijk verantwoordelijk	nonchalant walgeloos naïef	stabiel kalm gelijkmoeidig relaxad	aanhankelijk naïef weerkhartig gevoelig	idealistisch liberaal vrijheidlevend subtiel integer kunstzinnig	volgzaam gehoorzaam braaf nederig eenvoudig goedgelovig
A-	fel druk lawsaierig uitdagerig bemoeizuchtig	ontoegankelijk stug ondoorgroendelijk eenzelvig stroef solitair		oninischkelijk koppig ontoegeeffelijk verbeten onverzoenlijk	kieskeurig streng bedachtzaam	ongemanierd onattent hardleers ongegeerd tactloos	ongevoelig zelfvoldaan hard dikhuidig	prikkelbaar lichtgeraakt onrustig gejaagd humeurig	gedreven provocerend ironisch rebels radicaal	inhoudeloos stupid hebzuchtig verwaand materialistisch geborneerd
C+	bedrijvig energiek levendig actief kordaat volhardend	gereserveerd ernstig ingetogen afstandelijk nadenkend afgemeten	zorgzaam behalpzaam beleefd coöperatief tactvol fair	ambiteus streberig vinnig rigide	zorgvuldig nauwgezet stipt precies nauwkeurig ordelijk nauwlettend		evenwichtig vastberaden standvastig zakelijk resoluut verstandig	pickerig zorgelijk	analytisch constructief opmerksaam informatief karaktervol belangstellend	gezaggetrouw burgelijk conventioneel conservatief moralistisch dogmatisch
C-	ongeremd onbesuisd rumoerig braniechtig vrijpostig overmoedig	apathisch passief sloom ongeïnteresseerd traag onpeilbaar	flexibel meegaand buigzaam plooibaar	egocentrisch tegendraads onbeleefd tactloos hooghartig opdringerig		ongeorganiseerd gemakzuchtig lichtzinnig onverantwoordelijk	informeel laconiek	onstabiel irrationeel inconsequent halfslachtig onnadenkend	ondogmatisch vrijgevochten revolutionair onbekrompen	onkritisch oppervlakkig gekunsteld onoplettend
ES+	optimistisch vitaal zelfverzekerd levenslustig slagvaardig ondernemend	rustig stil	betrouwbaar tolerant tevreden plezierig aardig eerlijk	heerszuchtig hardvochtig, autoritair arrogant onverbiddeijk hutsain	accuraat systematisch consequent volhardend efficiënt waakzaam	onbezorgd onbekommerd opportunistisch	onverstoord koelbloedig		kritisch vindigrijk inventief veelzijdig coolant vooruitstrevend	oerdegelijk pretentievool gierig
ES-	kletsgerig impulsief hartstochtelijk intuïtief nieuwsgierig explosief	somber teruggetrokken verlegen futloos ontwijkend defensief	sentimenteel gevoelvol toegevend zachtmoedig	mokkerig opvliegend snuwerig driftig wrevelig dwingerig	overbezorgd	inconsistent chaotisch onbedachtzaam slordig wanordelijk achteloos	paniekerig bang kwetsbaar hullerig schrikkerig hypergevoelig	poëtisch gepassioneerd idealistisch	kleingeestig onbenullig kortzichtig aanstellerig	
O+	temperamentvol onstuimig welbespraakt strijdvaardig avontuurlijk dynamisch	individualistisch autonoom	humaan loyaal ontvankelijk onbevooroordeeld verdraagszaam	recalcitrant gehaaid veeleisend eigenzinnig scherpzinig sluw	oplettend princieel gewetensvol leergierig daadkrachtig	ongedisciplineerd speels onorthodox	doortastend onafhankelijk zelfbewust krachtig onbreeud diplomatiek	sensitief veranderlijk bewogen lyrisch	fantasierijk creatief reflectief	
O-	breedsprakig langdradig praatziek	saai timide tam gelaten lijdzzaam	minzaam gemoedelijk goedmoedig gedienstig	doortrapt onverdraagszaam inhelig vooringenomen onhebbelijk bedillierig	gedisciplineerd traditioneel plichtsbewust ordelievend degelijk keurig	onverschillig onvolwassen onbetrouwbaar	beheerst emotieloos	schrikachtig bangelijk vreesachtig emotioneel serviel doel		practisch ideëenarm ongecultiveerd

De betekenis van de individuele eigenschappen kunnen in de regel door twee van de vijf dimensies worden weergegeven. De meeste eigenschappen zijn op te vatten als mengsels van telkens twee factoren, bijvoorbeeld A+E+ (II+I+), C+A- (III+II-), enzovoort. Eigenschappen die een mengsel zijn van drie of vier factoren, of zelfs van alle vijf, en dat de betekenis van zo'n eigenschap dan dus drie-, vier-, of vijf-dimensioneel zou zijn, komen nagenoeg niet voor. De overgrote meerderheid van de eigenschappen heeft betekenisvolle relaties met niet meer dan twee factoren. Voor de representatie van de afzonderlijke eigenschappen zijn daarom niet de vijf dimensies nodig, maar slechts twee van de vijf.

Voor het weergeven van alle verschillende eigenschappen zijn meerdere twee-dimensionele voorstellingen nodig, namelijk elke mogelijke combinatie van twee factoren uit de vijf; oftewel tien in totaal. Mensen kunnen dus worden beschreven door een combinatie van factoren. Iemand die C+O+ (III+V+) is, is primair Consciëntieus, maar gemengd met Openstaan voor Ervaringen. Of bij een persoon die O-C+ (V-III+) is, is er primair een gebrek aan Openstaan voor Ervaringen, maar gemengd met Consciëntieusheid. De eerste van de symbolen van zo'n paar (bijv. C+O+ oftewel III+V+) duidt altijd op verticale as en de tweede op de horizontale as.

Ter illustratie het voorbeeld van de bekende historische romanfiguur Don Quichot. De waarschijnlijk meest gangbare opvatting over hem is die van een dwaze, wereldvreemde romanticus die tegen windmolens vecht. Diens meest opvallende eigenschap lijkt zijn onrealistische ridderlijkheid. Die ridderlijkheid brengt hem als extravert naar factor E+, zijn onvermogen om de realiteit te zien leidt echter tot emotioneel gedrag, dus ES-. Overheerst de ridderlijkheid? Dat betekent dat Don Quichot in E+ES- terecht komt: 'kletserig', 'impulsief', 'hartstochtelijk' 'intuïtief', 'nieuwsgierig' en 'explosief'. Overheerst de wereldvreemdheid dan wordt het ES-E+ : 'ontvlambaar', 'onbeheerst' en 'romantisch'. Wij kiezen voor het laatste als overheersende kenmerken van Don Quichot. Er zijn meer mogelijkheden: in zijn avonturen streeft de ridder idealen na. Daarin is hij creatief: O+, helaas natuurlijk wel op emotionele wijze: ES-, dus dat wordt O+ES- en wel 'poëtisch', 'gepassioneerd' en 'idealistisch'.

Naarmate de score extremer is (bijvoorbeeld 9/9 of 1/1) en dicht ligt bij de diagonaal die door het midden van de kwadrant gaat en alle facetten hetzelfde niveau hebben, zal de desbetreffende hoektekst meer van toepassing zijn. Naarmate de score meer naar het midden gaat, dient de hoektekst genuanceerd gelezen en geïnterpreteerd te worden in de richting van de betreffende andere tekst. Bij een score die centraal in het midden valt, is geen van de hoekteksten in het bijzonder van toepassing. Indien de score zich vlak bij de horizontale of verticale as bevindt, dan kunnen beide kwadranten aan die kant van het vierkant van toepassing zijn. Indien de facetten in een dimensie nogal uiteenlopen, kan beter op de facetten georiënteerd worden dan op de dimensie of de combinaties daarvan (gedragstijlen).

Factor A + Factor C (Karakterfactoren)

Geneerus sympathiek persoon, oprecht begaan met het welzijn van anderen. En kan daardoor anderen inspireren. Is echter minder georganiseerd en niet altijd volhardend en daardoor soms minder effectief in het realiseren van deze goed bedoelde intenties.

Effectief altruïstisch. Werkt effectief voor het belang van anderen. Heeft veel discipline en volharding en gebruikt dit graag voor anderen. Meldt zich vrijwillig voor bepaalde taken en behaalt gestelde doelen, ook als ze moeilijk en ondankbaar zijn.

Goede Bedoelingen (A+ C-)**Effectief Benevolent (A+ C+)****MILD - VERDRAAGZAAM - COOPERATIEF**

A+A+

flexibel, meegaand, buigzaam, A+ C- plooibaar					9					A+ C+ zorgzaam, behulpzaam, beleefd, coöperatief, tactvol, fair
					8					
nonchalant, argeloos, naïef C- A+					7					C+ A+ welgemanierd, discreet, eerlijk, toegewijd, verantwoordelijk
					6					
ongeorganiseerd-gemakzuchtig C-C-	1	2	3	4	5	6	7	8	9	C+C+ zorgvuldig-nauwgezet
					4					
ongemanierd, hardleers, C- A- ongegeneerd, onattent, tactloos					3					C+ A- kieskeurig, streng, voorbodachtzaam
					2					
egocentrisch, tegendraads, A- C- tactloos, hooghartig, opdringerig					1					A- C+ ambitieus, streberig, moraliserend, vinnig, rigide

A-A-

ONINSCHIKKELIJK - CONFRONTEREND - COMPETITIEF**Passief-Egocentrisch (A- C-)**

Meer bezig met het eigen comfort en plezier dan het welzijn van anderen. Heeft een zwakke wil en is makkelijk te beïnvloeden, maar het is moeilijk voor hem/haar het ongewenste gedrag en gewoontes te veranderen.

Self-Promotor (A- C+)

Actief egocentrisch. Is eerst en vooral met eigen behoeften en belangen bezig en is effectief in het bereiken van eigen doelen. Vaak succesvol in zaken of politiek vanwege de eenzijdige focus op eigen belangen.

Factor E + Factor ES (temperamentfactoren)

Ervaart positieve en negatieve emoties erg sterk en kan snel van stemming wisselen. De relaties met anderen kunnen nogal tumultueus zijn doordat ze zo makkelijk meegesleept worden door hun gevoelens. Ervaart het leven intens.

Is meestal optimistisch en ziet geen problemen. Wordt makkelijk meegesleept in zijn positieve of negatieve emoties. Waardeert het goede van het leven en ervaart het als een opwindend feest. Kan boos of verdrietig reageren bij teleurstelling of frustratie.

Over-Emotioneel (E+ ES-)

Optimistisch (E+ ES+)

SPONTAAN - UITBUNDIG - MEDEDEELZAAM
E+E+

impulsief, hartstochtelijk, E+ ES- intuïtief, , kletserig, explosief					9					E+ ES+ ondernemend, zelfverzekerd, levenslustig, slagvaardig,
					8					
ontvlambaar, onbeheerst, ES- E+ romantisch					7					ES+ E+ manmoedig, besluitvaardig onvermoeibaar, sportief,
					6					
paniekerig - bang ES-ES-	1	2	3	4	5	6	7	8	9	ES+ES+ onverstoortbaar - koelbloedig
					4					
onevenwichtig, pessimistisch, ES- E- onzeker, tobberig, besluiteloos					3					ES+ E- beheerst, nuchter, doodkalm, stoïcijns, rationeel
					2					
sombor, defensief, futloos, E- ES- ontwijkend, teruggetrokken					1					E- ES+ rustig, stil

GESLOTEN - ZWIJGZAAM - INTROVERT
E-E-

Pessimistisch (E- ES-)

Stoïcijns (E- ES+)

Ziet vooral problemen en ziet weinig reden tot vrolijkheid. Er is veel dat pijn en stress geeft. Vooral in stressvolle situaties kunnen periodes van depressie ontstaan. Zelfs onder normale omstandigheden wordt het leven als zwaar en zonder plezier ervaren.

Zowel negatieve als positieve gebeurtenissen zijn van weinig invloed op het gevoel. Blijft stoïcijns onverschillig bij gebeurtenissen die bij anderen grote angst of vreugde zouden veroorzaken. De interpersoonlijke relaties kunnen onder druk komen te staan omdat ze als onpersoonlijk worden ervaren. Ervaart het leven als kleurloos en eentonig.

Factor E + Factor A (interpersoonlijke processen)**het sociale gedrag dat zich in de interactie en communicatie tussen mensen afspeelt**

Houdt van sociale situaties waar hij/zij kan opvallen op een positieve manier. Geeft liever bevelen dan bevelen op te volgen. Delegeert op natuurlijke wijze. Is ervan overtuigd goed in staat te zijn beslissingen te nemen. Kan opschepperig en ijdel zijn, maar weet ook een teamgevoel te creëren of anderen te motiveren.

Geniet oprecht van het gezelschap van anderen. Heeft hechte vriendschappen en verwelkomt nieuwe vrienden. Heeft vaak een goed humeur en is sympathiek. Biedt een luisterend oor en praat graag over eigen ideeën. Is makkelijk in de omgang en vaak populair.

Leidend (E+A-)**Warme persoonlijkheid (E+A+)****SPONTAAN - UITBUNDIG - MEDEDEELZAAM
E+E+**

fel, druk, lawaaierig, E+ A- uitdagend, bemoeizuchtig					9					E+ A+ gezellig, sociaal, enthousiast, opgewekt, joviaal, toegankelijk
					8					
bazig, schreeuwerig, fanatiek, A- E+ heetgebakerd, bedilzuchtig					7					A+ E+ vrolijk, hartelijk, bereidwillig, tegemoetkomend, collegiaal
					6					
oninschikkelijk - confronterend A-A- competitief	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A+A+ mild - verdraagzaam coöperatief
					4					
stuurs, sceptisch, onhartelijk, A- E- ontoeschietelijk, intolerant					3					A+ E- bescheiden, pretentieloos, geduldig, zachtaardig
					2					
stug, ondoorgrondelijk, E- A- ontoegankelijk, eenzelve					1					E- A+ lankmoedig, bedaard, gedwee

E-E-

GESLOTEN - ZWIJGZAAM - INTROVERT**Competitief (E- A-)****Niet-Pretentieus (E- A+)**

Neigt ernaar anderen als potentiële rivalen te zien. Ze zijn op hun hoede en houden emotioneel afstand. Ze verkiezen respect boven vriendschap en bewaken hun privacy. Bij interactie met deze persoon is het verstandig om deze persoon respect en ruimte te geven.

Is bescheiden. Vertrouwt anderen snel. Er wordt soms misbruik gemaakt van zijn/haar vertrouwen en kennis en kunde. Is gesteld op privacy, maar is ook sympathiek en heeft oog voor andermans behoeften.

Factor E + Factor C (taakverrichting, activiteiten)

Zit vol energie en vitaliteit maar vindt het moeilijk om dit te kanaliseren in iets constructiefs. In plaats daarvan wordt het leven met spannende en uitdagende activiteiten gevuld. Is spontaan en impulsief en laat het werk graag vallen voor iets leuks.

Productief, efficiënt en werkt snel. Weet precies wat er gedaan moet worden om resultaten te behalen en springt graag collega's bij. Kan zijn/haar efficiënte werkstijl op vervelende manier opdringen aan anderen.

Pleziermaker (E+C-)**Effectief (E+C+)****SPONTAAN - UITBUNDIG - MEDEDEELZAAM**
E+E+

onbesuisd, rumoerig, E+ C- vrijpostig, overmoedig					9					E+ C+ actief, competitief, energiek, levendig, kordaat, volhardend	
					8						
roekeloos, onbezonnen, C- E+ onvoorzichtig, losbandig					7					C+ E+ vlijtig, arbeidzaam, ijverig, alert	
					6						
ongeorganiseerd - gemakzuchtig C-C-	1	2	3	4	5	6	7	8	9	C+C+ zorgvuldig - nauwgezet	
					4						
laks, lui, slap, verstrooid C- E-					3					C+ E- voorzichtig, serieus, punctueel perfectionistisch, behoedzaam	
					2						
apathisch, passief, sloom, E- C- ongeïnteresseerd, onpeilbaar					1					E- C+ gereserveerd, afstandelijk ernstig, ingetogen, afgemeten	

**E-E-
GESLOTEN - ZWIJGZAAM - INTROVERT****Passief (E-C-)****Werker (E-C+)**

Straalt weinig enthousiasme uit en heeft weinig plannen en doelen die hem/haar motiveren. Neigt naar passiviteit en lethargie en reageert alleen op urgente problemen. Initieert zelden activiteiten. Neemt niet vaak het voortouw in groepsactiviteiten.

Werkt gestaag en volgens een vast stramen in een gematigd tempo naar het uiteindelijke doel. Is moeilijk op te jagen, maar men kan erop rekenen dat wat hij/zij aan taken toebedeeld krijgt uiteindelijk ook inderdaad afgemaakt wordt.

Factor A + Factor O (attitude)

Vrij denkend. Kritische en open denker die zich niet laat belemmeren door traditie of sentiment. Bekijkt het van alle kanten en geeft dan een oordeel over goed of fout. Kan hierbij over het gevoel van anderen walsen in zijn/haar eigen waarheidsvinding.

Bekijkt sociale problemen weloverwogen en sluit nieuwe oplossingen niet uit. Stelt vertrouwen in anderen en is redelijk in de omgang. Gelooft in het nut van onderwijs, innovatie en samenwerking. Gelooft in rede en redelijkheid.

Kritisch (O+A-)**Progressief (O+A+)****INTELLECTUEEL - IDEEENRIJK - NIEUWSGIERIG**
O+O+

gedreven, non-conformistisch, O+ A- provocerend, ironisch, rebels					9					O+ A+ idealistisch, vrijheidlievend, subtiel, integer, kunstzinnig
					8					
recalcitrant, veeleisend, A- O+ eigenzinnig, scherpzinnig, sluw					7					A+ O+ humaan, loyaal, ontvankelijk, onbevooroordeeld, rechtvaardig
					6					
onverschillig - confronterend A-A- competitief	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A+A+ mild - verdraagzaam coöperatief
					4					
onverdraagzaam, inhalig, A- O- vooringenomen, onhebbelijk					3					A+ O- minzaam, gemoedelijk, goedmoedig, gediensig
					2					
inhoudsloos, hebzuchtig, O- A- verwaand, materialistisch					1					O- A+ afhankelijk, volgzaam, eenvoudig, goedgelovig

PRACTISCH - IDEEENARM - ONGECULTIVEERD
O-O-**Dogmatisch (O-A-)****Traditioneel (O-A+)**

Heeft sterke en onveranderlijke ideeën over de maatschappij en de moraal. Kan sceptisch zijn naar anderen en denkt dat de oplossing voor sociale problemen ligt in een sterke discipline en een harde aanpak. Verwacht dat iedereen zich aan de regels houdt.

Hecht aan waarden en normen en heeft de traditionele waarden vaak hoog. Gelooft in strikte naleving van de bestaande regels zonder daarover vragen te stellen als de beste manier om veiligheid en voorspoed voor iedereen te verzekeren.

Factor C + Factor O (leerstijl)

Voelt zich aangetrokken tot nieuwe ideeën en kan deze met veel verbeeldingskracht ontwikkelen, maar kan zichzelf verliezen in fantasie. Is goed in het starten van innovatieve projecten maar minder sterk in het voltooien hiervan. Heeft hulp nodig om gefocust te blijven. Kan goed omgaan met onzekerheid en ambiguïteit.

Niet noodzakelijk intelligenter dan anderen combineren ze een echte interesse in nieuwe dingen met het streven graag veel te willen bereiken. Is derhalve gemotiveerd om veel te leren. Leren graag en hebben de vaardigheid om dit te organiseren waardoor ze uitblinken. Hebben een hoog aspiratie-niveau en zijn vaak creatief bij de aanpak van een probleem.

Dromer (O+C-)**Academisch (O+C+)****INTELLECTUEEL - IDEEENRIJK - NIEUWSGIERIG**

O+O+

ondogmatisch, onbekrompen, O+ C- non-conformistisch					9					O+ C+ analytisch, constructief informatief, karaktervol,
					8					
ongedisciplineerd, speels, C- O+ onorthodox					7					C+ O+ oplettend, , leergierig, vlijtig, gewetensvol, daadkrachtig
					6					
ongeorganiseerd - gemakzuchtig C-C-	1	2	3	4	5	6	7	8	9	C+C+ zorgvuldig - nauwgezet
					4					
onverschillig, onvolwassen, C- O- onbetrouwbaar					3					C+ O- gedisciplineerd, traditioneel, plichtsbewust, ordelievend
					2					
onkritisch, oppervlakkig, O- C- gekunsteld, onoplettend					1					O- C+ gezagsgetrouw, burgerlijk, conservatief, moralistisch

O-O-

PRACTISCH - IDEEENARM - ONGECULTIVEERD**Ongemotiveerd (O-C-)****Oppervlakkig (O-C+)**

Aversie tegen leren. Leren is niet het sterkste punt. Heeft veel motivatie nodig om zich tot leren te zetten en dit vol te houden. Wordt gemakkelijk afgeleid. Heeft vaak hulp nodig bij het organiseren van hun werk en het zich houden aan een tijdsplanning. Bij sommigen zijn er concentratieproblemen.

Studeert methodisch en georganiseerd en volgens de aanwijzingen in het studieboek of van de docent, maar mist fantasie om anders te leren. Heeft veel structuur nodig om nieuwe kennis tot zich te nemen. Leert het liefst stapsgewijs en memoriseert veel.

Factor E + Factor O (interessesijl)

Is geïnteresseerd in alternatieve boeken, cultfilms en activiteiten die alleen of in kleine groepen gedaan kunnen worden. Houdt van privacy en denkt na over zichzelf. Houdt van intellectuele uitdagingen.

Is vooral geïnteresseerd in nieuwe dingen of producten en deelt deze nieuwe kennis graag met anderen. Is vaak sterk verbaal en discussieert graag. Sterk in groepen. Geïnteresseerd in verschillende soorten mensen en achtergronden.

Coach (O+E-)**Ontwikkelaar (O+E+)****INTELLECTUEEL - IDEEENRIJK - NIEUWSGIERIG**
O+O+

filosofisch, diepzinnig, O+ E- beschouwend, meditatief					9					O+ E+ boeiend, origineel, bezielend, geestkrachtig, expressief
					8					
individualistisch, autonoom E- O+					7					E+ O+ temperamentvol, avontuurlijk, welbespraakt, strijdvaardig
					6					
gesloten - zwijgzaam - introvert E-E-	1	2	3	4	5	6	7	8	9	E+E+ spontaan - uitbundig - mededeelzaam
					4					
saai, timide, gelaten, lijdzaam E- O-					3					E+ O- praatgraag, breedspakig, langdradig
					2					
behoudend, fantasieloos, O- E- bevooroordeeld, partijdig					1					O- E+ behoudzuchtig, chauvinistisch, scrupelloos

PRACTISCH - IDEEENARM - ONGECULTIVEERD
O-O-**Boekhouder (O-E-)****Verkoper (O-E+)**

Is geïnteresseerd in activiteiten die alleen of in een kleine groep gedaan kunnen worden. Is niet echt avontuurlijk.

Is geïnteresseerd in eenvoudige taken. Vindt het prettig om in groepen te werken. Voelt zich aangetrokken tot populaire bezigheden zoals winkelen en populaire films en deelt dat graag met vrienden.

Factor ES + Factor O (open versus defensieve stijl)

Kwetsbaar, is alert op bedreigingen en visualiseren levendig mogelijke mislukkingen. Is gevoelig voor negatieve gebeurtenissen. Denkt in ongewone en creatieve wegen en kunnen dan verstrikt raken in aparte en excentrieke ideeën.

Is zich scherp bewust van stress, conflicten en bedreigingen, maar kan deze situaties gebruiken om zich creatief aan te passen. Wendt stress of problemen aan als bron voor het eigen creatieve proces.

Overgevoelig (O+ES-)

Adaptief (O+ES+)

INTELLECTUEEL - IDEEENRIJK - NIEUWSGIERIG
O+O+

poëtisch, gepassioneerd, O+ ES-idealistisch					9					O+ ES+ kritisch, vindingrijk, coulant veelzijdig, vooruitstrevend
					8					
sensitief, veranderlijk, ES- O+ bewegend, lyrisch					7					ES+ O+ doortastend, onafhankelijk, onbevreesd, diplomatiek
					6					
paniekerig - bang ES-ES-	1	2	3	4	5	6	7	8	9	ES+ES+ onverstoort - koelbloedig
					4					
schrikachtig, vreesachtig, ES- O-emotioneel, serviel, doctiel					3					ES+ O- beheerst, emotioneel
					2					
kleingeestig, onbenullig, O- ES-kortzichtig, aanstellerig					1					O- ES+ oerdegelijk, pretentievoll, gierig

PRACTISCH - IDEEENARM - ONGECULTIVEERD
O-O-

Maladaptief (O-ES-)

Ongevoelig (O-ES+)

Neigt naar primitieve verdedigingsmethoden zoals ontkenning en repressie. Legt de schuld bij anderen. Denkt liever niet aan verontrustende zaken en kan weigeren mogelijke gevaren te erkennen (zoals bijvoorbeeld een ernstige ziekte). Mist inzicht in de ervaren negatieve gevoelens. Kan moeite hebben met het beschrijven en differentiëren van gevoelens. Een beperkt fantasieleven en een denken dat gericht is op de externe realiteit in plaats van op de innerlijke belevingen.

Ervaart zelden sterke negatieve gevoelens. Relateert makkelijk negatieve ervaringen. Staat niet stil bij bedreigingen of mislukkingen. Reageert op problemen en conflicten door deze concreet op te lossen.

Factor A + Factor ES (agitatie)

Wordt hevig geraakt door boosheid en conflicten. Is makkelijk gekwetst en voelt zich vaak slachtoffer. Anderzijds wordt de eigen boosheid niet makkelijk geuit omdat men bang is anderen te kwetsen en de eigen boosheid kan zich dan richten op het eigen innerlijk.

Is minder gevoelig voor agitatie en uit boosheid niet snel. Reageert bij beledigingen op gepaste wijze. Vermijdt het conflict liever dan dat het conflict gezocht wordt. Begrijpt dat er aan conflicten twee kanten zitten proberen. Probeert een compromis te sluiten.

Timide (A+ES-)**Meegaand (A+ES+)****MILD - VERDRAAGZAAM - COOPERATIEF**

A+A+

sentimenteel, emotioneel, A+ ES-toegevend, zachtmoedig					9					A+ ES+ betrouwbaar, tolerant, tevreden, plezierig, eerlijk
					8					
aanhankelijk, naïef, gevoelig, ES- A+ weekhartig					7					ES+ A+ stabiel, kalm, gelijkmoedig, relaxed
					6					
paniekerig - bang ES-ES-	1	2	3	4	5	6	7	8	9	ES+ES+ onverstoort - koelbloedig
					4					
prikkelbaar, onrustig, ES- A- gejaagd, humeurig					3					ES+ A- ongevoelig, zelfvoldaan, hard, dikhuidig
					2					
mokkerig, opvliegend, driftig, A- ES-wrevelig, dwingerig					1					A- ES+ heerszuchtig, hardvochtig, arrogant, onverbiddelijk
					1					

A-A-

ONINSCHIKKELIJK - CONFRONTEREND - COMPETITIEF**Temperamentvol (A-ES-)****Berekenend (A-ES+)**

Is snel geagiteerd en uit boosheid makkelijk en direct. Kan in woede ontsteken over ogenschijnlijke futiliteiten en kan lang boos blijven. Is erg op zichzelf betrokken, snel beledigd en ziet niet de gevolgen van de eigen kwaadheid voor anderen. Kan zelfs overgaan tot fysiek agressie en verbaal geweld.

Wordt niet snel kwaad maar probeert in een conflict wel het gelijk te halen. Weet de omgeving te bespelen om doelen te bereiken of het gelijk te halen op een tijdstip en op een wijze die hem/haar uitkomt. Deinst niet terug voor manipulatie op het werk of in de interpersoonlijke relaties.

Factor C + Factor ES (impulsiviteit)

Combineert een neiging tot somberheid met een grote behoefte aan controle over hun gedrag. Is perfectionist en wil niets aan het toeval overlaten. Omdat de gestelde doelen vaak onrealistisch hoog en onhaalbaar zijn, is er vaak sprake van schuldgevoel en zelfverwijt. Is gevoelig voor doordraven.

Stelt zichzelf realistische doelen en werkt daaraan zonder zich te storen aan tegenslag of frustraties. Kan de impuls van onvervulde behoeften weerstaan.

Overgecontroleerd (C+ES-)

Doelgericht (C+ES+)

ZORGVULDIG - NAUWGEZET
C+C+

overbezorgd C+ ES-					9					C+ ES+ accuraat, systematisch, volhardend, efficiënt
					8					
piekerig, zorgelijk ES- C+					7					ES+ C+ evenwichtig, vastberaden, standvastig, resoluut, zakelijk
					6					
paniekerig - bang ES-ES-	1	2	3	4	5	6	7	8	9	ES+ES+ onverstoorbaar - koelbloedig
					4					
onstabiel, inconsequent, ES- C- onnadenkend, halfslachtig					3					ES+ C- informeel, laconiek
					2					
inconsistent, onbedachtzaam, C- ES- slordig, achteloos					1					C- ES+ onbezorgd, onbekommerd, opportunistisch

**C-C-
ONGEORGANISEERD - GEMAKZUCHTIG**

Impulsief (C-ES-)

Relaxed (C-ES+)

Ondergecontroleerd. Is vaak overgeleverd aan zijn/haar impulsen. Reageert impulsief op behoeften en heeft weinig zelfcontrole. Als gevolg hiervan kan hij/zij zich op een manier gedragen waarvan hij/zij zelf weet dat deze op de lange duur schadelijk is. Is gevoelig voor verslavingen.

Voelt geen behoefte om dingen te veranderen als deze goed zijn. Neemt soms de makkelijke weg en gaat makkelijk om met teleurstellingen. Moet soms gemotiveerd worden om iets te voltooien.

5. PERSOONSKENMERKEN EN BEROEPEN

Holland's interesse- en persoonstypologie is een voorbeeld van een taxonomie die in de afgelopen decennia breed aanvaard en toegepast werd. Holland gaat uit van de vooronderstellingen dat beroepskeuze een expressie is van iemands persoonlijkheid en dat een interessevragenlijst eigenlijk een persoonlijkheidsvragenlijst is. Mensen met eenzelfde beroep hebben een sterk gelijkend persoonlijkheidsprofiel en een parallelle persoonlijkheidsontwikkeling doorgemaakt. Aangezien mensen met hetzelfde beroep gelijksoortige persoonlijkheidsprofielen hebben, zullen zij ook gelijksoortig reageren in diverse situaties, problemen op eenzelfde wijze benaderen en aanpakken, en specifieke interpersoonlijke omgevingen creëren. Satisfactie in het beroep, stabiliteit in de beroepsuitoefening en arbeidsprestatie zijn functie van de similariteit tussen het interesseprofiel en de karakteristieken van de omgeving waarin men werkt.

Personen kunnen worden beschreven naar hun gelijkenis met zes theoretische menstypen, met name het Realistische, het Intellectuele, het Artistieke, het Sociale, het Ondernemende en het Conventionele menstype. Elk menstype wordt gekenmerkt door een prototypisch profiel van activiteiten, belangstellingen, voorkeuren en waarden waarmee een persoon in meerdere of mindere mate overeenkomt. Het patroon van overeenkomsten en gelijkenissen met deze RIASOC types karakteriseert een persoon.

Deze karakteristieken van een persoon en omgeving zijn prototypisch. Personen en omgevingen zijn doorgaans in meer of mindere mate verwant met verscheidene RIASOC karakteristieken. De RIASOC typen zijn verder niet te beschouwen als los van elkaar staande karakterisering. Sommige typen zijn meer verwant met elkaar, terwijl andere typen elkaars tegengestelde zijn. Deze variërende graad van verwantschap doet zich voor zowel op het vlak van de eigenschappen van de persoon als van de omgeving.

Een centrale component in Holland's theorie is de matching tussen persoons- en omgevingskarakteristieken. Mensen zoeken omgevingen die bij hun interessepatroon passen en omgekeerd, en ze streven naar congruentie tussen hun persoons- en omgevingsprofiel. Personen met realistische kenmerken prefereren realistische omgevingen. Er is sprake van incongruentie wanneer de omgeving weinig aandacht heeft voor de karakteristieken die personen belangrijk vinden en demonstreren, bijvoorbeeld een realistisch persoon in een sociale omgeving. R en S staan immers tegenover elkaar in het hexagonale model.

Studies naar het verband tussen persoonlijkheid (Big Five) en beroepsvoorkeuren (RIASOC) hebben herhaaldelijk bepaalde relaties op overtuigende wijze empirisch aangetoond. De Big Five en het RIASOC-model zijn echter geen parallele modellen. Niet alle RIASOC-schalen correleren met de Big Five schalen. Met name het Realistische Type en het Intellectuele Type worden niet tot nauwelijks gereflecteerd in de Big Five. En het RIASOC-model kent geen met Emotionele Stabiliteit vergelijkbare component.

Deze bevindingen wijzen erop dat trek-dimensies, zoals gemeten door het Big Five model, geen krachtige voorspellers zijn van andere aspecten van persoonlijkheid, zoals beroepsinteresse.

De door de Big Five gemeten persoonskenmerken hebben in aanvulling op de door RIASOC gemeten beroepsinteresse een bescheiden doch significante bijdrage. In diverse meta-studies werd een positieve correlatie gevonden tussen werkprestaties en gewetensvolheid (Consciëntieusheid). De Big Five kan aanvullende informatie over persoonskenmerken verschaffen in kwesties als het effectief functioneren binnen een specifieke taak- en functieomgeving of consciëntieusheid. En een indicatie voor de tevredenheid met de huidige baan kan afgeleid worden uit een hogere score op Emotionele Stabiliteit en een hogere score op Aanpassing en Consciëntieusheid.

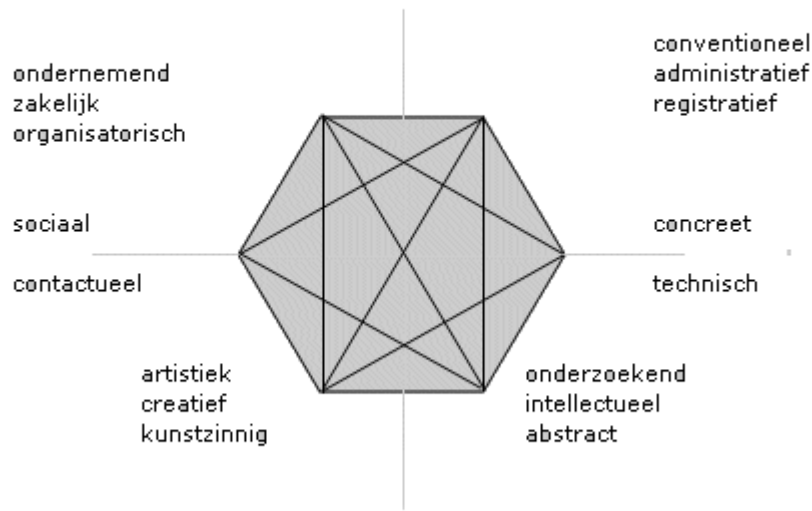
Interessen en persoonlijkheidseigenschappen voorspellen verschillende uitkomsten van het arbeidsproces. Persoonlijkheidseigenschappen zijn goede voorspellers voor prestaties op het werk en interesses zijn goede voorspellers van tevredenheid met de baan.

Intercorrelaties tussen de vijf domeinen en het RIASOC Model tonen aan dat de domeinfactoren substantieel correleren met de RIASOC-typen.

	ES	E	O	A	C
R	++				
I					
A			++		--
S		++	+	++	
O	++	++		--	++
C	++		--		++

Het onderzoek naar persoonlijkheidseigenschappen, competenties en werkprestaties is echter nog maar pas begonnen en zal wellicht pas in de toekomst meer en preciezere gegevens opleveren.

Hexagonale structuur van beroepsinteressen en werkomgevingen

Artistiek type

Het Artistieke menstype heeft een voorkeur voor vrije, ongestructureerde activiteiten, waarin hij zich op kunstzinnige wijze kan uiten. Hij bezit artistieke vaardigheden: toneelspelen, schrijven, tekenen, schilderen, beeldhouwen, musiceren of dansen. Hij houdt niet van geordende, systematische of repetitieve werkzaamheden en bezit weinig administratieve vaardigheden. Hij ziet zich Zelf als expressief, origineel en onafhankelijk.

In de Artistieke werkomgeving worden creatieve bezigheden op het gebied van literatuur, muziek en/of beeldende kunst verricht. Waarden, die door de artistieke omgeving worden gestimuleerd en beloond, zijn onder meer esthetiek, verbeelding en oorspronkelijkheid. Er is ruimte voor origineel, onconventioneel en soms zelfs provocerend gedrag. Doel is het leveren van artistieke producten (kunstwerken) of producties (opvoeringen).

Mensen in artistieke beroepen willen mooie dingen maken. Ze willen hun verbeelding en creatieve talenten tot uitdrukking brengen. Ze willen niet graag aan regels gebonden worden.

Emotionele stabiliteit	Reactief	•	Ontvankelijk	•	Veerkrachtig
Extraversie	Introvert v		Ambivert	•	Extravert
Openstaan	Behoudend		Gematigd	•	Onconventioneel
Aanpassen	Competitief	•	Bemiddelend		Coöperatief
Consciëntieus	Flexibel	•	Evenwichtig		Gefocused

Sociaal type

Het Sociale menstype houdt van werkzaamheden waarin hij met andere mensen kan omgaan, teneinde deze te informeren, onderwijzen, ontwikkelen, genezen, verzorgen of amuseren. Hij bezit contactuele vaardigheden zoals: tact, geduld, aandacht. Doorgaans vermijdt hij technische bezigheden en mist hij ook vaardigheden daarin. Hij ziet zich Zelf als behulpzaam, vriendelijk en betrouwbaar. In de Sociale werkomgeving wordt met mensen gewerkt, in een helpende of dienstverlenende zin. De omgeving verlangt interpersoonlijke, communicatieve en contactuele vaardigheden.

De sociale omgeving biedt ruimte aan humanitaire waarden en aan begripvol, geduldig en tactvol gedrag. Waar het om gaat is het verzorgen, genezen en troosten, of het onderwijzen, voorlichten en vermaken van anderen.

Mensen in sociale beroepen hebben er plezier in om andere mensen te helpen zich te ontplooiën en een menselijk leven te leiden. Ze tonen interesse in anderen en willen graag samenwerken met anderen.

Emotionele stabiliteit	Reactief	•	Ontvankelijk v	•	Veerkrachtig v
Extraversie	Introvert		Ambivert	•	Extravert
Openstaan	Behoudend		Gematigd	•	Onconventioneel
Aanpassen	Competitief	•	Bemiddelend		Coöperatief
Consciëntieus	Flexibel m	•	Evenwichtig		Gefocused

Conventioneel type

Het Conventionele menstype heeft een voorkeur voor duidelijke, geordende werkzaamheden, die een precieze en systematische aanpak vergen. Hij bezit administratieve vaardigheden. Hij vermijdt doorgaans onduidelijke en ongestructureerde activiteiten en mist artistieke aanleg. Hij ziet zich Zelf als ordelijk en goed in het uitvoeren van een gemaakte planning.

In de Conventionele werkomgeving draait het om handhaven en toepassen van regels en voorschriften. De omgeving stimuleert en belooft administratieve vaardigheden en vereist het vermogen om volgens strikte normen en standaarden te werken. De conventionele omgeving biedt ruimte aan waarden zoals zekerheid, duidelijkheid en stabiliteit, en aan conformistisch, betrouwbaar en ordelijk gedrag. In de conventionele omgeving vinden we beroepen op administratief gebied en op het terrein van de ordehandhaving en wetstoepassing.

Mensen in conventionele beroepen houden van werkzaamheden waarbij heel zorgvuldig dingen moeten worden bijgehouden of berekend.

Emotionele stabiliteit	Reactief	•	Ontvankelijk v	Veerkrachtig	
Extraversie	Introvert		Ambivert	•	Extravert
Openstaan	Behoudend		Gematigd	•	Onconventioneel
Aanpassen	Competitief	•	Bemiddelend		Coöperatief
Consciëntieus	Flexibel	•	Evenwichtig v		Gefocused

Intellectuele type

Het Intellectuele menstype is er op uit de hem omringende, natuurkundige, biologische en culturele verschijnselen via observatie en onderzoek te doorgronden en te beheersen. Hij bezit wetenschappelijke en mathematische vaardigheden. Over het algemeen vermijdt hij activiteiten die een leidinggevend, overredend, commercieel, sociaal of routinematig optreden vereisen. Hij ziet zich Zelf als nauwkeurig, wetenschappelijk en intellectueel. In de Intellectuele werkomgeving gaat het om onderzoekende werkzaamheden teneinde problemen op te lossen of kennis te vergaren. De omgeving stimuleert en belooft analytische, wetenschappelijke, technische en verbale vaardigheden. De intellectuele omgeving biedt ruimte aan theoretische, creatieve en ideële waarden, en aan volhardend, kritisch en soms zelfs sceptisch gedrag. Goed gedocumenteerde bijdragen aan kennis of aan de oplossing van praktische problemen worden op prijs gesteld.

Emotionele stabiliteit	Reactief	•	Ontvankelijk v	Veerkrachtig v	
Extraversie	Introvert		Ambivert v	•	Extravert v
Openstaan	Behoudend		Gematigd	•	Onconventioneel
Aanpassen	Competitief	•	Bemiddelend		Coöperatief
Consciëntieus	Flexibel	•	Evenwichtig		Gefocused v

Realistische type

Het Realistische menstype houdt van activiteiten waarin het heel direct en manipulatief kan omgaan met dingen: (electrisch) gereedschap, machines, materialen, planten of dieren. Het Realistisch menstype heeft een goed technisch inzicht, is handvaardig en gebruikt graag zijn lichaamskracht. Doorgaans houdt het Realistisch menstype niet van sociale bezigheden zoals onderwijzen of verzorgen en mist hij ook de vaardigheden daarvoor. Het Realistisch menstype ziet zich Zelf als praktisch, handvaardig en realistisch. In de Realistische werkomgeving wordt gewerkt met machines, (electrisch) gereedschap, dingen, planten en dieren. De omgeving stimuleert en belooft mechanisch-technische en motorische vaardigheden. De Realistische omgeving biedt ruimte aan praktische, productieve en materialistische waarden, en aan robuust, avontuurlijk en soms zelfs risicovol gedrag. Tevens worden aangepast gedrag en het degelijk uitvoeren van taken op prijs gesteld.

Mensen in realistische beroepen zijn geïnteresseerd in nuttig en praktisch werk (handwerk of met machines). Ze zijn graag fysiek bezig. Ze doen graag gewoon en hebben niet de behoefte om hun gevoelens te uiten of veel met anderen te communiceren.

Emotionele stabiliteit	Reactief	•	Ontvankelijk	Veerkrachtig	
Extraversie	Introvert		Ambivert	•	Extravert
Openstaan	Behoudend		Gematigd	•	Onconventioneel
Aanpassen	Competitief	•	Bemiddelend		Coöperatief
Consciëntieus	Flexibel	•	Evenwichtig		Gefocused

Ondernemend type

Het Ondernemende menstype streeft organisatorische, politieke of economische doelen na. Hij geeft goed leiding en weet anderen van iets te overtuigen (bijvoorbeeld verkopen van dingen of ideeën). Daarentegen houdt hij niet van wetenschappelijke activiteiten en bezit hij ook weinig vaardigheden in die richting. Vermijdt activiteiten die een zorgvuldige observatie en wetenschappelijk-analytisch denken vereisen. Ziet zich Zelf als energiek, ambitieus en sociaal.

In de Ondernemende werkomgeving wordt ook met mensen gewerkt, maar nu in commerciële, politieke, of leidinggevende zin. De omgeving verlangt ook nu interpersoonlijke vaardigheden, maar deze dienen van overtuigende en gezaghebbende aard te zijn. De ondernemende omgeving biedt ruimte aan commerciële en politieke waarden, en aan doelstellingen zoals succes, macht, populariteit en bekendheid. In de ondernemende werkomgeving gaat het erom iets van anderen gedaan te krijgen of iets aan anderen te verkopen, producten of ideeën.

Mensen in ondernemende beroepen houden ervan andere mensen te beïnvloeden, bijvoorbeeld om samen te werken om een bepaald te realiseren of producten of ideeën aan anderen te verkopen. Ze praten graag en nemen graag de leiding. Avontuurlijk en bereid risico's te nemen.

Emotionele stabiliteit	Reactief	•	Ontvankelijk	Veerkrachtig	
Extraversie	Introvert		Ambivert	•	Extravert
Openstaan	Behoudend v		Gematigd m	•	Vernieuwend
Aanpassen	Competitief	•	Bemiddelend		Coöperatief
Consciëntieus	Flexibel	•	Evenwichtig		Gefocused